

Неофіційний переклад

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ

Брюссель, 16.7.2021
COM(2021) 572

**ПОВІДОМЛЕННЯ КОМІСІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТУ, РАДІ,
ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ І СОЦІАЛЬНОМУ КОМІТЕТУ ТА
РЕГІОНАЛЬНОМУ КОМІТЕТУ**

Нова Лісова стратегія ЄС до 2030 року

{SWD(2021) 651 final} - {SWD(2021) 652 final}

1. Вступ

Ліси та інші лісисті землі¹ займають понад 43,52% суходолу ЄС і мають важливе значення для здоров'я та добробуту всіх європейців. Ми завдячуємо лісам повітрям, яким дихаємо, і водою, яку п'ємо, а їхнє багате біорізноманіття та унікальна природна система є домом і середовищем існування для більшості видів, що живуть на суші по всьому світу.³ Вони є місцем, де ми можемо з'єднатися з природою, що допомагає нам зміцнити наше фізичне і психічне здоров'я, і відіграють важливу роль у збереженні динамічних і процвітаючих сільських районів.

Ліси здавна відіграють надзвичайно важливу роль у нашій економіці та суспільстві, створюючи робочі місця та забезпечуючи нас їжею, ліками, матеріалами, чистою водою тощо. Протягом століть ліси були процвітаючим осередком культурної спадщини та ремесел, традицій та інновацій. Але наскільки ж важливими вони були в минулому, настільки вони необхідні для нашого майбутнього. Ліси є природним союзником в адаптації до зміни клімату та боротьбі з нею і відіграватимуть життєво важливу роль у перетворенні Європи на перший кліматично нейтральний континент до 2050 року. Захист лісових екосистем також зменшує ризик ф та глобальних пандемій. Отже, здорове майбутнє людей, планети та процвітання залежить від збереження здорових, біорізноманітних та стійких лісів у Європі та світі.

Незважаючи на цей імператив, європейські ліси зазнають все більшого навантаження - частково внаслідок природних процесів, але також і через зростаючу людську діяльність та тиск. Хоча площа лісів збільшилася за останні десятиліття завдяки природним процесам, лісонасадженням, сталому управлінню та активному відновленню, і хоча це призвело до кількох тенденцій до зростання, стан збереження лісів має бути значно покращений, в тому числі на 27% лісової території ЄС, яка знаходиться під охороною і повинна бути найбільш здоровою⁴. Зміна клімату продовжує негативно впливати на європейські ліси, зокрема, але не тільки на територіях з моновидовими та одновіковими деревостанами. Зміна клімату також виявила раніше приховані вразливості, що посилюють інші руйнівні фактори, такі як шкідники, забруднення та хвороби, і впливає на режими лісових пожеж, створюючи умови, за яких масштаби та інтенсивність лісових пожеж в ЄС зростатимуть у найближчі роки⁵. Втрата деревного покриву прискорилося за останнє десятиліття через екстремальні погодні явища та збільшення обсягів лісозаготівель для різних економічних цілей⁶.

Нова Лісова стратегія ЄС спрямована на подолання цих викликів та розкриття потенціалу лісів для нашого майбутнього, з повною повагою до принципу субсидіарності, найкращих наявних наукових даних та вимог кращого регулювання. Вона ґрунтується на Європейському зеленому курсі та Стратегії біорізноманіття ЄС до 2030 року і визнає центральну та багатofункціональну роль лісів,

¹ Сталий розвиток в Європейському Союзі; Моніторинговий звіт про прогрес у досягненні ЦСР в контексті ЄС, видання 2021 року (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-03-21-096>). ФАО визначає ліс як землі площею понад 0,5 га, з деревами вище 5 метрів і деревним покривом понад 10 %, які не перебувають переважно в сільськогосподарському або міському землекористуванні. ФАО визначає інші лісисті землі як землі площею понад 0,5 гектара з наметом 5-10% дерев, які можуть досягати висоти 5 метрів; або з наметом понад 10%, якщо включити менші дерева, чагарники та кущі <http://www.fao.org/3/I8661EN/i8661en.pdf>, або визначення ЄВРОСТАТ: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Forest>.

² <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/12069644/KS-FK-20-001-EN-N.pdf/a7439b01-671b-80ce-85e4-4d803c44340a?t=1608139005821>.

³ Ліси містять 60 000 різних видів дерев, 80 відсотків видів земноводних, 75 відсотків видів птахів і 68 відсотків видів ссавців у світі (<http://www.fao.org/3/ca8642en/CA8642EN.pdf>).

⁴ На основі звітів держав-членів (за період 2013-2018 рр.) відповідно до статті 17 Оселищної директиви про стан збереження оселищ, перелічених у Додатку I до цієї Директиви, лише 49% лісових оселищ перебувають у доброму стані. Лісові оселища з Додатку I займають близько 27% всієї лісистої території ЄС.

⁵ Costa, H., de Rigo, D., Liberta, G., Houston Durrant, T., San-Miguel-Ayanz, J. (2020) Європейська небезпека лісових пожеж та вразливість до них в умовах мінливого клімату: до інтеграції вимірів ризику. Проєкт JRC PESETA IV – Завдання 19. Люксембург: Видавництво Європейського Союзу.

⁽⁶⁾ <http://www.fao.org/faostat/en/#data/FO> та <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC124374>.

та внесок лісівників і всього лісового ланцюжка для створення вартості для досягнення до 2050 року сталої та кліматично нейтральної економіки, забезпечуючи при цьому відновлення, стійкість та належний захист усіх екосистем. Ця Стратегія замінює Лісову стратегію ЄС, прийняту в 2013 році⁷ і оцінену в 2018 році⁸.

Зобов'язання та дії, запропоновані в Стратегії, сприятимуть досягненню мети ЄС щодо скорочення викидів парникових газів щонайменше на 55% у 2030 році, як це передбачено Європейським кліматичним законодавством⁹, і це буде реалізовано за допомогою заходів, викладених у пакеті "Fit for 55"¹⁰. Відповідно до Кліматичного закону, для досягнення мети 2030 року та кліматичної нейтральності, відповідні інституції ЄС та держави-члени повинні надавати пріоритет швидкому та передбачуваному скороченню викидів і, в той же час, збільшувати поглинання викидів природними поглиначами. Викиди та поглинання парникових газів лісами та лісовою продукцією відіграватимуть вирішальну роль у досягненні амбітної мети щодо чистого поглинання парникових газів в ЄС на рівні -310 млн. тонн CO₂-еквіваленту, як зазначено в пропозиції щодо перегляду Регламенту про землекористування, зміни землекористування та лісове господарство¹¹. Стратегія також встановлює політичні рамки для забезпечення зростаючих, здорових, різноманітних і стійких лісів ЄС, які роблять значний внесок у наші амбіції щодо біорізноманіття, забезпечують засоби до існування в сільській місцевості та за її межами і підтримують стійку лісову біоекономіку, яка спирається на більшість практик сталого лісоуправління. Останні ґрунтуються на визнанні та узгодженні на міжнародному рівні динамічній концепції сталого лісоуправління, яка враховує багатофункціональність, різноманітність лісів та три взаємозалежні складові сталого розвитку.

Щоб досягти успіху в цьому переході, нам знадобляться більші, здоровіші та різноманітніші ліси, ніж ми маємо сьогодні, зокрема, для зберігання та поглинання вуглецю, зменшення впливу забруднення повітря на здоров'я людей та зупинення втрати оселищ і видів. Це є передумовою для того, щоб ліси могли забезпечувати засоби до існування і виконувати свої соціально-економічні функції впродовж десятиліть. Щоб досягти цього, нам доведеться змінити негативні тенденції, покращити моніторинг, щоб краще фіксувати стан наших лісів, а також активізувати наші зусилля щодо захисту та відновлення лісового біорізноманіття і, таким чином, забезпечити стійкість лісів до зовнішніх впливів. Не менш важливо гарантувати доступність деревини, а також стимулювати недеревну лісгосподарську діяльність, щоб диверсифікувати місцеву економіку та робочі місця в сільській місцевості.

Враховуючи зростаючий, а іноді й конкуруючий попит на ліси, ми також повинні забезпечити, щоб кількість деревини, яку ми використовуємо, залишалася в межах сталості¹² і оптимально використовувалася відповідно до каскадного принципу¹³ та підходу циркулярної економіки. Таким чином, ми максимально сприяємо заміщенню викопної сировини довговічними матеріалами та продуктами, які мають найбільшу цінність для зберігання вуглецю та циркулярної економіки.

⁷ COM(2013) 659 final.

⁸ COM (2018) 811 final.

⁹ Регламент (ЄС) 2021/1119 Європейського Парламенту та Ради від 30 червня 2021 року про встановлення рамок для досягнення кліматичної нейтральності та внесення змін до Регламентів (ЄС) № 401/2009 та (ЄС) 2018/1999.

¹⁰ Повідомлення Європейської Комісії Європейському Парламенту, Раді, Європейському економічному і соціальному комітету та Комітету регіонів "Fit for 55": досягнення кліматичної цілі ЄС на шляху до кліматичної нейтральності 2030 року, COM(2021) 550 final.

¹¹ Пропозиція щодо Регламенту Європейського Парламенту та Ради про внесення змін до Регламенту 2018/841 про включення викидів та абсорбції парникових газів від землекористування, зміни землекористування та лісового господарства до кліматичних та енергетичних рамок до 2030 року та внесення змін до Регламенту (ЄС) 2018/1999, COM(2021) 554 final.

¹² [brief on role of forest-based bioeconomy in mitigating cc online \(2\).pdf](#)

¹³ Принцип каскадності вже був закріплений у Лісовій стратегії ЄС на 2014-2020 роки. Згідно з цим принципом, деревина використовується в наступному порядку пріоритетів: 1) продукція з деревини, 2) продовження терміну служби, 3) повторне використання, 4) переробка, 5) біоенергетика та 6) утилізація.

Лісова стратегія ЄС була написана на початку кліматичної кризи та кризи біорізноманіття, що стрімко прискорюються. Наступне десятиліття є вирішальним, тому Стратегія представляє конкретний план до 2030 року, що поєднує регуляторні, фінансові та добровільні заходи.

Він включає заходи щодо посилення захисту та відновлення лісів, посилення сталого управління лісами, покращення моніторингу та ефективного децентралізованого планування щодо лісів в ЄС з метою забезпечення стійкості лісових екосистем та надання лісам можливості виконувати свою багатофункціональну роль. З метою подальшої підтримки сталої лісової біоекономіки для кліматично нейтрального майбутнього, стратегія пропонує заходи з інновацій та просування нових матеріалів і продуктів на заміну викопним аналогам, а також для стимулювання недревної лісової економіки, включаючи екотуризм. Стратегія також фокусується на сталому відновленні та залісненні лісів і супроводжується дорожньою картою для посадки щонайменше 3 мільярдів додаткових дерев в ЄС до 2030 року.

Цією стратегією Єврокомісія представляє амбітне бачення, що ґрунтується на активному залученні, мотивації та відданості всіх власників і менеджерів лісів і земельних ділянок. Їх роль у наданні екосистемних послуг є ключовою і потребує підтримки. Стратегія спрямована, серед іншого, на розробку фінансових стимулів, зокрема для приватних власників лісів та лісогосподарюючих суб'єктів, для надання цих екосистемних послуг.

Усі заходи мають бути розроблені та впроваджені у тісній співпраці з державами-членами, а також державними та приватними власниками лісів та іншими лісогосподарюючими суб'єктами, оскільки саме вони є рушіями необхідних змін та динамічної і сталої біоекономіки на основі лісів в ЄС. Стратегія спрямована на активне залучення всіх відповідних суб'єктів і рівнів управління, від держав-членів до власників і менеджерів лісів, лісової промисловості, науковців, громадянського суспільства та інших зацікавлених сторін.

Хоча Стратегія зосереджена лише на лісах ЄС і має на меті зробити важливий внесок ЄС у досягнення Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року, зокрема Цілі 15¹⁴, вона визнає, що проблеми, пов'язані з лісами, за своєю суттю є глобальними і що площа лісів продовжує скорочуватися в середньому на 4,7 мільйона гектарів на рік, а вирубка лісів відбувається зі швидкістю 10 мільйонів гектарів на рік¹⁵. Комісія підтверджує свою повну відданість виконанню свого Повідомлення 2019 року щодо захисту та відновлення світових лісів¹⁶, в тому числі шляхом тісної співпраці зі своїми глобальними партнерами щодо захисту, відновлення та сталого управління лісами, а також прийняття законодавчої пропозиції щодо забезпечення того, щоб продукція, вироблена в ЄС або з третіх країн, яка продається на ринку ЄС, не сприяла глобальному вирубуванню лісів. Співпраця з ЄС сприятиме впровадженню комплексних підходів до лісів, які охоплюють питання управління, стійкості та законності ланцюгів створення вартості, біорізноманіття та засобів до існування місцевого населення. Високі амбіції щодо лісів узгоджуються із зусиллями ЄС, спрямованими на те, щоб очолити кліматичний порядок денний і реалізувати стратегію ЄС щодо біорізноманіття до 2030 року, включаючи амбітну Глобальну рамкову програму з біорізноманіття.

2. Підтримка соціально-економічних функцій лісів для процвітання сільських територій та стимулювання біоекономіки на основі лісів у межах сталого розвитку

Ліси та лісовий сектор виконують численні соціально-економічні функції та надають численні вигоди, включаючи додаткові робочі місця та можливості для зростання в сільській місцевості, а також рекреаційні функції, що сприяють фізичному та психічному здоров'ю громадян.

¹⁴ Ціль 15 визначає завдання захисту, відновлення та сприяння сталому використанню екосистем суші, невиснажливому лісокористуванню, боротьбі з опустелюванням, а також зупиненню та поверненню назад деградації земель і припиненню втрати біорізноманіття.

¹⁵ ФАО (2020), там само.

¹⁶ Повідомлення ЄС 2019 - Ліси - Навколишнє середовище - Європейська Комісія. (europa.eu).

За оцінками, в ЄС налічується 16 мільйонів приватних власників лісів, а 40% лісів перебувають під різними схемами державної власності. У 2018 році в ЄС 2,1 мільйона людей¹⁷ працювали в традиційному лісовому секторі (управління лісами, лісозаготівля, лісопиляння, виробництво виробів з деревини, пробки, целюлози та паперу), створюючи валову додану вартість у розмірі 109 855 мільйонів євро. Ще 1,2 мільйона людей працювали у виробництві меблів з деревини та у виробництві паперових виробів, таких як книги та газети, створюючи відповідно 25 та 31 мільярд євро валової доданої вартості¹⁸. У 2018 році в деревообробній промисловості працювало 397 000 підприємств, що становило 20% виробничих підприємств по всьому ЄС. Якщо додати до цієї діяльності сектори видання друкованих документів, виробництва теплової та електричної енергії на основі деревини, а також будівництва на основі деревини, то розширені ланцюги доданої вартості на основі деревини підтримали 4 мільйони робочих місць у "зеленій" економіці. Ця кількість скоротилася приблизно на 20% з 2008 по 2013 рік і відтоді залишається досить стабільною¹⁹.

Стала деревна та недержавна сировина, а також недержавні матеріали та продукти є ключовими у переході ЄС до сталої кліматично нейтральної економіки.

Екологічно чисті та довговічні вироби з деревини можуть допомогти досягти кліматичної нейтральності, зберігаючи вуглець і замінюючи викопні матеріали, зокрема завдяки тому, що їхній накопичений вуглець додається до видалення вуглецю, яке в іншому випадку відбувається через біологічні процеси²⁰. Під час рубки або природної смерті дерева вивільняють вуглець в атмосферу, наприклад, під час пожеж, спалювання для отримання енергії, спалювання або з часом через природні процеси гниття. Період видалення вуглецю може бути значно подовжений при перетворенні деревної біомаси в деревні матеріали та продукти з тривалим життєвим циклом. Регламент про землекористування, зміни в землекористуванні та лісове господарство (LULUCF)²¹ гарантує, що держави-члени ЄС повинні звітувати та враховувати зміни в запасах вуглецю не тільки в лісах, але й у вуглецевих пулах заготовленої деревини, що буде посилено відповідно до переглянутого регламенту, запропонованого в рамках пакету Fit-for-55. Заготовлена деревина в ЄС є активним чистим поглиначем вуглецю на рівні близько -40 МтCO₂/рік, а також генерує кліматичні переваги завдяки ефекту заміщення матеріалів, значення якого коливаються від -18 до -43 МтCO₂/рік²². Чим довговічніший продукт, тим краще він сприяє пом'якшенню наслідків зміни клімату, що потім відображається у збільшенні чистої абсорбції в рамках звітності та обліку ЗЗЛГ держав-членів, а також, відображаючи ефект заміщення, опосередковано відображається у звітності та обліку як скорочення викидів в інших секторах.

При побудові сталої та кліматично нейтральної економіки дуже важливо оптимізувати використання деревини відповідно до каскадного принципу, зокрема за допомогою ринкових стимулів. Це означає, що деревину слід якомога більше використовувати для виготовлення довговічних матеріалів і виробів, які замінюють вуглецеві та викопні аналоги, наприклад, у будівництві та виробництві меблів,

¹⁷ Євростат, Дослідження робочої сили.

¹⁸ Джерело валової доданої вартості: Євростат 2020: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Wood_products_-_production_and_trade#Wood_based_industries та таблиця [sbs_na_ind_r2]; зайнятість: таблиця [lfsa_egan22d] та Robert et al. 2020.

¹⁹ Роберт, Н.; Йонссон, Р.; Чуді, Р.; Камія, А. Біоекономіка ЄС: Підтримка переміщення зайнятості вниз за течією у деревообробному секторі? Сталий розвиток 2020, 12, 758. <https://doi.org/10.3390/su12030758>.

²⁰ COM (2020) 98 final.

²¹ Регламент 841/2018.

²² Категорії заготовленої деревини включають 1) пиломатеріали, 2) дерев'яні панелі та 3) папір. З точки зору скорочення викидів парникових газів вони за замовчуванням мають функцію першого розпаду з різним періодом напіврозпаду (35, 25 і 2 роки). Таким чином, папір розкладається набагато швидше (і має набагато менший потенціал скорочення викидів з часом), ніж інші категорії. Все, що не підпадає під ці категорії/використання, миттєво окислюється. Грассі, Г., Фіорезе, Г., Піллі, Р., Йонссон, К., Блуйдеа, В., Коросуо, А. та Віццаррі, М., Коротка інформація про роль лісової біоекономіки у пом'якшенні наслідків зміни клімату шляхом зберігання вуглецю та заміщення матеріалів, Санчес Лопес, Х., Ясіневичус, Г. та Авраамідес, М., редактори, Європейська комісія, 2021, JRC124374.

проте не вся деревина придатна для такої мети. Інновації в цій галузі також можуть забезпечити біоматеріали та продукти з меншим впливом на навколишнє середовище, ніж ті, що виготовляються з викопних копалин.

Недовговічні вироби з деревини також відіграють важливу роль, особливо в заміні їхніх аналогів на основі викопної сировини. Деревина, що використовується для виробництва недовговічних продуктів, а також для виробництва енергії, повинна використовуватися з деревини, непридатної для довготривалих матеріалів і продуктів, а також вторинної деревної біомаси, такої як побічні продукти лісопилення, відходи та перероблені матеріали. Технологічний прогрес вже полегшує переробку залишків деревної біомаси та відходів на інноваційні матеріали та продукти з циркулярним використанням, урізноманітнюючи таким чином біопродукцію та пропонуючи кліматично чисті рішення для нових або виникаючих сфер застосування.

Повага до принципів циркулярної економіки також має вирішальне значення. Пріоритет має бути наданий кращому використанню, повторному використанню та переробці всієї продукції на основі деревини, включаючи, наприклад, відходи з будівельних майданчиків та місць знесення, оскільки посилення циклічності продукції дає можливість довше зберігати всю продукцію на основі деревини в економіці для її багаторазового використання.

Постачання продукції з деревини повинно відбуватися в синергії з поліпшенням природоохоронного статусу європейських і світових лісів, а також збереженням і відновленням біорізноманіття для забезпечення стійкості лісів, адаптації до клімату та багатофункціональності лісів. Деревина високої екологічної цінності не повинна використовуватися, а біоекономіка на основі деревини повинна залишатися в межах сталості та бути сумісною з кліматичними цілями ЄС на 2030 і 2050 роки та цілями щодо біорізноманіття. Як зазначено в нещодавніх дослідженнях²³, у коротко- та середньостроковій перспективі, тобто до 2050 року, потенційні додаткові вигоди від заготівлі деревини та заміщення матеріалів навряд чи компенсують скорочення чистого поглинання лісів, пов'язаного зі збільшенням обсягів заготівлі деревини. Державам-членам слід звернути увагу на цей ризик, за який вони несуть відповідальність згідно з відповідним чинним законодавством.

На додаток до економіки, заснованої на деревині, ліси пропонують безліч не менш важливих додаткових продуктів і послуг, від продуктів харчування до екотуризму, які підтримують економіку і соціальну структуру в сільській місцевості. За оцінками, вартість усієї заготовленої недеревної продукції в Європі становить 19,5 млрд. Євро на рік. Це становить 77,80 Євро на гектар на рік. 86% заготовленої недеревної лісової продукції призначено для особистого споживання²⁴.

Лісова стратегія ЄС визнає і має на меті сприяти розвитку всієї сталої лісової біоекономіки, яка працює в синергії з підвищеними амбіціями ЄС щодо клімату та біорізноманіття.

2.1. Сприяння сталому розвитку лісової біоекономіки для виробництва довговічних деревних виробів

У межах сталої доступності та пропозиції деревини лісовий сектор має значний економічний потенціал для покращення виробництва сталої та легально заготовленої деревини для виробництва циркулярних та довговічних матеріалів і виробів. Для цього необхідно стимулювати попит у переробних галузях і сприяти впровадженню методів ведення лісового господарства, виробничих інструментів і процесів, які краще пристосовані до різних майбутніх лісових ресурсів.

²³ JRC. Короткий огляд ролі лісової біоекономіки у пом'якшенні наслідків зміни клімату шляхом зберігання вуглецю та матеріального заміщення вуглецю, 2021.

[brief on role of forest-based bioeconomy in mitigating cc online \(2\).pdf](#).

²⁴ Ловріч, М., Да Ре, Р., Відале, Е., Прокоф'єва, І., Вонг, Я., Петтенелла, Д., ... Мавсар, Р. (2020). Недеревна лісова продукція в Європі - кількісний огляд. Лісова політика та економіка, 116, 102175. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2020.102175>

Для збільшення пропозиції продукції з деревини з тривалим терміном експлуатації необхідні інвестиції по всьому ланцюгу деревообробки. Деревообробну промисловість слід підтримувати, щоб вона краще адаптувалася до мінливих і диверсифікованих лісових ресурсів. Інвестиції також повинні бути спрямовані на виробництво довготривалої продукції з деревини нижчої якості, з більш твердих порід деревини та передбачати більші коливання у виробництві з часом.

З цієї точки зору, найважливіша **роль виробів з деревини полягає в тому, щоб допомогти перетворити будівельний сектор з джерела викидів парникових газів на поглинач вуглецю**, як це передбачено Стратегією "Хвиля реновації"²⁵ та новою європейською ініціативою "Баухаус"²⁶. Існує значний простір для вдосконалення. Маючи менше 3% частки ринку, вироби з деревини все ще є лише крихітною часткою будівельних матеріалів у Європі, де в основному домінують енергоємні матеріали, які наразі базуються на викопному паливі²⁷. **Комісія розробить дорожню карту до 2050 року для скорочення викидів вуглецю в будівлях протягом усього життєвого циклу.** У контексті перегляду Регламенту про будівельні вироби²⁸ **Комісія розробить стандартну, надійну та прозору методологію для кількісної оцінки кліматичних переваг дерев'яних будівельних виробів та інших будівельних матеріалів.**

Сприяння використанню виробів з деревини в ЄС також вимагає дій на стороні попиту, включаючи боротьбу з хибними уявленнями про пожежонебезпеку та недостатню довговічність, а також визнання численних переваг виробів з деревини з точки зору зменшення забруднення та енергоспоживання на етапах будівництва, експлуатації та демонтажу. Інженери-будівельники та архітектори повинні бути заохочені до проектування будівель з використанням деревини. Будівельні компанії, дотримуючись принципів мислення життєвого циклу та циклічності, повинні відображати всі переваги дерев'яного будівництва у своїх преміях за ризик та бізнес-моделях.

За прикладом **Нового європейського Баугаузу**²⁹ слід активізувати дослідження та інновації в галузі архітектури, зеленого дизайну та будівельних матеріалів, зокрема щодо промислових удосконалень для використання більшої кількості низькосортної деревини, особливо листяних порід, а також щодо того, як покращити каскадне використання та збільшити циклічність, орієнтуючись на відновлення наявної деревини для виробництва інженерних дерев'яних виробів. Зокрема, Інноваційний фонд³⁰, призначений для фінансування інноваційних низьковуглецевих технологій, пропонує можливості підтримки інноваційних проєктів у будівництві, в тому числі дерев'яному будівництві.

Регуляторні підходи також потребують уваги. Нарощування виробництва довговічних виробів з деревини обмежується будівельними нормами, такими як правила пожежної безпеки, які ще не повністю відображають технічні можливості сучасних дерев'яних конструкцій. Держави-члени слід заохочувати до відображення найкращих наявних наукових знань при розробці нормативних актів, що сприяють виробництву довговічних виробів з деревини, в тому числі щодо енергетичних та екологічних характеристик будівель і будівельних виробів, просування екологічного маркування, пов'язаного з поглинанням вуглецю, та збільшення циклічності та зосередження на найважливіших етапах життєвого циклу будівель, включаючи будівництво, реконструкцію та демонтаж.

²⁵ COM (2020) 662 final.

²⁶ https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_en.

²⁷ Будівельні матеріали з деревини займають в середньому 2,4% ринку в ЄС (що відповідає загальному споживанню в ЄС 26,2 млн. м³ або 15,7 млн. тонн матеріалів), тоді як неметалеві мінерали становлять основну частину матеріалів, що використовуються в будівельному секторі (частка ринку 93%). Ця частка ринку широко варіюється між державами-членами: лідери, такі як Фінляндія або Швеція, досягають частки ринку вище 10%, в той час як більшість країн-членів ЄС мають частку ринку нижче 2%. Джерело: Trinomics (у процесі підготовки) Оцінка кліматичних переваг використання заготовленої деревини в будівельному секторі та оцінка схем винагороди. Завдання 1.1 Аналіз ринку.

²⁸ Регламент (ЄС) 305/2011.

²⁹ https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_en.

³⁰ https://ec.europa.eu/clima/policies/innovation-fund_en.

Завдяки стимулам, безпосередньо заснованим на поглинанні вуглецю, майбутня ініціатива вуглецевого землеробства та система сертифікатів на викиди вуглецю повинна включати цілеспрямовані заходи з виробництва та використання виробів з деревини з тривалим терміном експлуатації при повному дотриманні цілей збереження біорізноманіття. Ці стимули на рівні окремих суб'єктів доповнюють і підтримують кліматичні цілі ЄС.

2.2. *Забезпечення сталого використання деревних ресурсів для біоенергетики*

Біоенергетика на основі деревини наразі є основним джерелом відновлюваної енергії, забезпечуючи 60% використання відновлюваної енергії в ЄС. Щоб досягти мети скорочення викидів щонайменше на 55% до 2030 року, державам-членам необхідно буде значно збільшити частку відновлюваних джерел у своєму енергетичному балансі. Біоенергетика продовжуватиме відігравати помітну роль у цьому балансі, якщо біомаса вироблятиметься стало і використовуватиметься ефективно, відповідно до каскадного принципу та з урахуванням цілей ЄС щодо поглинання вуглецю та біорізноманіття, а також загальної доступності деревини в межах сталого розвитку в перспективі до 2030 року³¹.

Там, де ефективне використання деревної сировини неможливе, біоенергетика продовжуватиме відігравати важливу роль у покращенні рівня життя первинних виробників, а саме лісників та фермерів, та диверсифікації економічних можливостей у сільській місцевості. Додатковий дохід від біоенергетичних ринків може забезпечити дохід власникам та менеджерам лісів на всіх етапах сталого лісочористування, а отже, допомогти забезпечити регулярний дохід від їхньої землі.

Щоб забезпечити як соціально-економічні переваги, так і екологічну стійкість біоенергетики на основі деревини, Директива з відновлюваних джерел енергії 2018 року включила посилені **критерії сталості для всіх видів біомаси, що використовується для виробництва енергії**. Тепер вони мають бути впроваджені державами-членами, і Комісія буде уважно стежити за правильною транспозицією цих заходів у контексті загальної імплементації чинної Директиви з відновлюваної енергетики, а за необхідності - вживати заходів примусового виконання.

Крім того, у світлі останніх наукових даних та зростаючих амбіцій ЄС щодо захисту клімату та біорізноманіття, існує потреба у подальшому посиленні гарантій сталості лісової біоенергетики. Нещодавній звіт Комісії³² про використання деревної біомаси для виробництва енергії в ЄС свідчить про зростання загального обсягу використання деревної біомаси в ЄС за останні два десятиліття (приблизно на 20% з 2000 року), на що може додатково вплинути збільшення цільових показників відновлюваної енергетики. Дослідження також порівнює вплив різних методів управління на біорізноманіття та зміну клімату і визначає "безпрограшні" методи управління, які позитивно впливають на обидві сфери.

³¹ [Лісова біоекономіка та пом'якшення наслідків зміни клімату: компроміси та синергія у зберіганні вуглецю та заміні матеріалів | EU Science Hub \(europa.eu\)](#).

³² Деревинна біоенергетика в ЄС значною мірою (49%) базується на залишках і відходах від лісозаготівлі та деревообробки (наприклад, гілки та верхівки, тирса, відходи деревини). Решта 37% постачається з так званих "первинних джерел біомаси", включаючи низькоякісні стовбури та проріджування (20%), половина з яких - стовбури (10%), отримані з лісосік, тоді як 4% - стовбури промислової якості. Решта 14% не класифіковані у статистичних даних, тобто не відносяться ні до первинних, ні до вторинних джерел, однак у світлі аналізу потоків деревної біомаси, джерелом, швидше за все, є первинна деревина. <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/use-woody-biomass-energy-production-eu>.

Для пом'якшення потенційних кліматичних та екологічних ризиків, пов'язаних з використанням деревної біоенергії, та максимізації її позитивного впливу на клімат, у Стратегії ЄС з біорізноманіття до 2030 року зазначено, що використання цілих дерев для виробництва енергії, як з ЄС, так і імпортованої, має бути зведене до мінімуму.

Пропозиція щодо перегляду Директиви про відновлювану енергетику в рамках пакету Fit-for-55 містить додаткові конкретні гарантії. Вони включають **посилення критеріїв сталості для біоенергетики**, розширення сфери їх застосування та розширення заборонених зон для постачання. Це означає заборону на заготівлю лісової біомаси з пралісів та її обмеження в лісах з високим біологічним різноманіттям, щоб не зашкодити природоохоронним цілям.

Пропозиція також застосовує критерії скорочення викидів парникових газів до існуючих установок і розширює сферу застосування критеріїв сталості та скорочення викидів парникових газів на установки потужністю 5 МВт і вище.

Крім того, пропозиція **посилює впровадження каскадного принципу** як основного рушія змін у біоенергетичній політиці, забезпечуючи справедливий доступ до ринку сировини з біомаси для розробки інноваційних рішень з високою доданою вартістю на основі біомаси та сталої циркулярної біоекономіки.

Беручи до уваги ієрархію відходів³³ та каскадний принцип, пропонується, **щоб держави-члени розробляли свої схеми підтримки використання біомаси для виробництва енергії таким чином, щоб мінімізувати надмірний викривлений вплив на ринок сировини з біомаси та шкідливий вплив на біорізноманіття**. Щоб визначити, як застосовувати принцип каскадного використання біомаси, зокрема, як мінімізувати використання якісного лісу-кругляка для виробництва енергії, Комісія ухвалить делегований акт.

Крім того, згідно з пропозицією, не буде надаватися підтримка виробництву енергії з пиломатеріалів, шпону, пнів та коріння.

Також вводиться додатковий елемент для забезпечення більш ефективного енергетичного використання деревної біомаси, шляхом обмеження державної підтримки для електростанцій, що виробляють лише електроенергію.

Комісія продовжить аналізувати вплив національних схем підтримки на попит і пропозицію біомаси, її вплив на біорізноманіття та поглиначі вуглецю, а також можливі ринкові викривлення, і оцінюватиме можливість подальших обмежень щодо схем підтримки лісової біомаси. Загальною метою Союзу має бути забезпечення того, щоб частка лісової біоенергетики у структурі відновлюваної енергетики ЄС залишалася в межах сталості, а її можливі негативні зовнішні ефекти були належним чином пом'якшені.

2.3. *Сприяння розвитку недеревної лісової біоекономіки, включаючи екотуризм*

Ліси ЄС дають високоцінні недеревні продукти, такі як пробка (80% світового виробництва), смола, дубильні речовини, корми, лікарські та ароматичні рослини, фрукти, ягоди, горіхи, коріння, гриби, насіння, мед, декоративні рослини та дикі тварини, які часто приносять користь місцевим громадам. Вони забезпечують близько 20% товарної вартості лісів³⁴, а їхній потенціал для отримання додаткових доходів громадами-власниками лісів можна і надалі просувати та підтримувати у співпраці з національними та місцевими органами влади та суб'єктами.

³³ Як зазначено у статті 4 Директиви 2008/98/ЄС.

³⁴ Мартінес де Арано І., Мальтоні С., Пікардо А., Мутке С. та ін. (2021). Недеревна лісова продукція для людей, природи та зеленої економіки. Політичні пріоритети для Європи. Біла книга, заснована на уроках, винесених з

Це, зокрема, стосується сектору туризму, пов'язаного з природою, який має значний потенціал зростання. Європейський туристичний сектор особливо сильно постраждав від COVID-19, але пандемія також збільшила попит на туризм, що базується на близькості, та менш переповнені напрямки на природі та під відкритим небом. Зростаючий тренд природного туризму та оздоровчих послуг на основі природи, за умови поваги до асиміляційної здатності довкілля та відповідного законодавства, є можливістю прискорити зелений перехід туристичного сектору та забезпечити значні можливості для отримання доходу в сільській місцевості та покращення добробуту сільських жителів, одночасно сприяючи збереженню біорізноманіття та збереженню запасів вуглецю.

Для того, щоб скористатися перевагами недеревної продукції для сільських громад у лісових ландшафтах і підтримати організації виробників, Комісія сприятиме розробці скоординованих та інтегрованих регіональних, національних і субнаціональних програм³⁵ зі сталого виробництва недеревної лісової продукції.

Для розвитку лісового екотуризму в ЄС Комісія сприятиме співпраці між туристичним сектором, власниками лісів та природоохоронними службами, а також розробці стандартів і норм для екотуристичної діяльності. Туристична індустрія повинна працювати в тісній співпраці з лісовими менеджерами для розробки сталих туристичних продуктів, які позитивно впливають на здоров'я людей, не маючи негативного впливу на природні цінності цільових локацій, особливо на природоохоронних територіях.

2.4. Розвиток навичок та розширення прав і можливостей людей для сталого розвитку лісової біоекономіки

За наданням багатьох послуг, які надають ліси, стоять люди з широким спектром навичок. Зростаюча багатофункціональна роль лісів у переході до сталого і кліматично нейтрального майбутнього вимагатиме розширення набору навичок, зокрема, експертів з удосконалення практик сталого ведення лісового господарства, включаючи адаптивне лісовідновлення і відновлення лісів, архітекторів, інженерів і дизайнерів, експертів з харчових продуктів, спеціалістів з обробки даних, хіміків, організаторів екотуризму. Важливо розробити відповідні навчальні програми, знання та навички.

Комісія також заохочуватиме зацікавлені сторони лісового господарства приєднатися до Пакту про навички. Пакт має на меті мобілізувати та стимулювати приватні та державні зацікавлені сторони до конкретних дій. Зобов'язання відповідних зацікавлених сторін у лісовому господарстві, як державних, так і приватних, щодо підвищення кваліфікації та перекваліфікації людей для лісового сектору можуть приймати різні форми, такі як широкомасштабні партнерства, регіональні/місцеві партнерства, тристоронні угоди або зобов'язання окремих суб'єктів господарювання. У рамках Пакту зацікавлені сторони, пов'язані з лісами та лісовим господарством, працюватимуть разом, щоб адаптувати освіту та професійну підготовку лісівників до викликів і потреб сьогоденних реалій. Якісне та ефективне професійне навчання, включаючи навчання на робочому місці, є ключовим фактором для залучення молодих людей до сектору та надання їм навичок, необхідних для роботи в умовах сталої лісової біоекономіки.

Європейський соціальний фонд Плюс (ESF+) може бути використаний державами-членами для навчання фахівців лісового сектору навичкам, необхідним для переходу до більш сталих практик управління. Фонд також може бути використаний для підвищення рівня зайнятості

в країнах Середземномор'я. Результат 3.3 Європейської тематичної мережі INCREDible, грантова угода Horizon 2020 № 774632. Р. 7

³⁵ INCREDIBLE як приклад проєкту, який пропонує мережі для середземноморських недеревних лісових продуктів, що сприяють інноваціям в науці та обміну досвідом.

через нові підприємства, які цінують стале використання лісових продуктів і послуг, таких як екотуризм або освітні програми про біорізноманіття лісів.

Через Коаліцію "Освіта для клімату" Комісія продовжуватиме сприяти співпраці та об'єднанню учнів, студентів, викладачів та зацікавлених сторін щодо ролі лісів³⁶, в тому числі щодо переваг навчання на свіжому повітрі.

Комісія буде:

1. В рамках перегляду регламенту щодо будівельних виробів³⁷ створювати стандартну, надійну та прозору методологію для кількісної оцінки кліматичних переваг будівельних виробів з деревини та інших будівельних матеріалів, що відображає найсучасніші методи динамічного аналізу життєвого циклу.
2. В рамках Спільної аграрної політики та з метою посилення підтримки лісів, забезпечувати нові засоби для обміну інформацією про передовий досвід щодо найкращих практик розробки та впровадження заходів, пов'язаних з лісами.
3. Сприяти використанню логотипу Natura 2000 для недеревних лісових продуктів та послуг.
4. Переглядати, доповнювати та оновлювати критерії технічного відбору для лісового господарства та біоенергетики, де це необхідно, щоб краще врахувати дружні до біорізноманіття практики, які перебувають на стадії розробки, такі як наближене до природи лісове господарство. Розглядати можливість включення сталої діяльності, пов'язаної із заготівлею, виробництвом та використанням деревної продукції, до майбутніх делегованих актів Таксономії регуляторних актів³⁸ щодо інших екологічних цілей.
5. Створювати новий альянс між професіоналами у сфері туризму та лісівниками, залучивши до нього Всесвітню туристичну організацію та мережу з охорони природної та культурної спадщини Європи.
6. Створювати інструментарій, який допоможе державам-членам у створенні безперервних програм і консультацій для лісівників, а також адаптувати освіту і навчання до сучасних потреб і реалій лісового господарства та розвивати можливості для працевлаштування.
7. Заохочувати зацікавлені сторони, що працюють у лісовому господарстві, до створення партнерства у сфері навичок в рамках Пакту про навички та використання Європейського соціального фонду Плюс для спільної роботи над збільшенням кількості можливостей для підвищення кваліфікації та перекваліфікації у лісовому господарстві.

3. Захист, відновлення та розширення лісів ЄС для боротьби зі зміною клімату, запобігання втраті біорізноманіття та забезпечення стійких і багатофункціональних лісових екосистем

У світлі зміни клімату та втрати біорізноманіття існує нагальна потреба в адаптивному відновленні лісів та екосистемних підходах до управління, які підвищують стійкість лісів ЄС. Це є необхідною умовою для того, щоб ліси могли виконувати свої соціально-економічні та екологічні функції для майбутніх поколінь, а також забезпечити процвітання біоекономіки, заснованої на лісових ресурсах, на десятиліття вперед. Це також необхідно для того, щоб уникнути зростання соціально-економічних витрат від лісових катастроф, захистити людей, землю і будинки від повеней, пожеж і зсувів, а також зберегти запаси і поглинання вуглецю та інші екосистемні послуги, що надаються лісами і є життєво важливими для здоров'я і благополуччя людей, такі як чисте повітря, регулювання водного режиму і середовище існування різноманітних видів живих організмів, які в них мешкають.

Для підвищення стійкості та адаптації лісів необхідно посилити захист і відновлення лісового біорізноманіття та впроваджувати практики ведення лісового господарства, що сприяють збереженню біорізноманіття. Це також є великою економічною можливістю за умови належної підтримки власників лісів та лісокористувачів у

³⁶ Наприклад, www.forest.erasmusproject.eu.

³⁷ Регламент (ЄС) 305/2011.

³⁸ Регламент (ЄС) 852/2020.

перехідний період. За даними Всесвітнього економічного форуму, збереження, відновлення та стале управління лісами може створити 190 мільярдів євро можливостей для бізнесу та 16 мільйонів робочих місць у всьому світі до 2030 року³⁹.

Крім того, нам потрібні надійні підходи до зниження ризиків в умовах значної невизначеності щодо майбутнього лісів. Початок зміни клімату означає зміну лісів. Рослинні зони Європи почали зміщуватися вгору і на північ, спричиняючи трансформацію лісових екосистем у більшості місць. Це означає, що дуже мало лісів або не зазнають сильного впливу зміни клімату, або не потребуватимуть негайних управлінських дій для зменшення їхньої вразливості до зміни клімату.

Власники та менеджери лісів по всій Європі вже добре знають про зміну клімату і занепокоєні її наслідками. Цю обізнаність необхідно все більше трансформувати в достатні та відчутні заходи з адаптації та практики ведення лісового господарства, що підвищують стійкість. Для цього необхідно розвивати технічні знання та інформацію, а також цілеспрямовані регуляторні та фінансові стимули і підтримку. Ця Стратегія спрямована на вирішення цих питань, щоб підтримати власників та менеджерів лісів у їхніх зусиллях, поширити найкращі практики та забезпечити збільшення кількості та якості лісового покриву ЄС на десятиліття вперед.

3.1. *Захист останніх пралісів та старовікових лісів ЄС*

Щоб залишити місце для процвітання природи, Стратегія ЄС з біорізноманіття до 2030 року запропонувала загальну мету - захистити щонайменше 30% території ЄС під режимом ефективного управління, з яких 10% земель ЄС повинні бути взяті під суворий правовий захист. Лісові екосистеми повинні зробити свій внесок у досягнення цієї мети.

Зокрема, всі праліси та старовікові ліси повинні бути суворо захищені. За оцінками, вони займають лише близько 3% вкритих лісом земель ЄС, а їхні ділянки, як правило, невеликі і фрагментовані. Праліси та старовікові ліси є не тільки одними з найбагатших лісових екосистем ЄС, але й зберігають значні запаси вуглецю, а також поглинають вуглець з атмосфери, маючи при цьому першорядне значення для біорізноманіття та надання критично важливих екосистемних послуг⁴⁰.

Тим не менш, все ще існує **нагальна потреба у створенні карти пралісів та старовікових лісів і встановленні режиму їх охорони**, включаючи активізацію зусиль щодо захисту пралісів у найвіддаленіших регіонах та заморських територіях Союзу, враховуючи їх винятково високу та унікальну цінність з точки зору біорізноманіття. Для збереження непорушеного характеру суворо охоронюваних лісів важливо залишити динаміку лісового циклу в цих лісах максимально наближеною до природних процесів, обмеживши видобувну діяльність людини, одночасно знаходячи синергію зі сталим екотуризмом і рекреаційними можливостями.

Комісія працює у співпраці з державами-членами та зацікавленими сторонами, щоб до кінця 2021 року узгодити **спільне визначення пралісів і старовікових лісів та режим їхнього суворого захисту. Держави-члени повинні терміново долучитися до завершення картування та моніторингу цих лісів, а також забезпечити відсутність погіршення стану до початку застосування режиму охорони.**

³⁹ <https://www.weforum.org/press/2020/08/us-businesses-governments-and-non-profits-join-global-push-for-1-trillion-trees/>

⁴⁰ Барредо Кано, Ж.І., Браїлеску, К., Теллер, А., Сабатіні, Ф.М., Маурі, А. і Яноускова, К., Картування та оцінка пралісів і старовікових лісів у Європі, EUR 30661 EN, Офіс публікацій Європейського Союзу, Люксембург, 2021, ISBN 978-92-76-34229-8, doi:10.2760/13239, JRC124671.

3.2. *Забезпечення відновлення лісів та посилення сталого ведення лісового господарства для адаптації до зміни клімату та підвищення стійкості лісів*

Практики ведення лісового господарства, які зберігають і відновлюють біорізноманіття, ведуть до створення більш стійких лісів, здатних виконувати свої соціально-економічні та екологічні функції. Тому управління всіх лісів повинно здійснюватися таким чином, щоб ліси були достатньо біорізноманітними, беручи до уваги відмінності в природних умовах, біогеографічних регіонах і типології лісів. Існують значні можливості для безпрограшних заходів, які одночасно покращують продуктивність лісів, виробництво деревини, біорізноманіття, функцію поглинання вуглецю, здорові властивості ґрунтів і стійкість до зміни клімату. Більша різноманітність лісових екосистем і видів, використання добре адаптованих генетичних ресурсів та екосистемних підходів до ведення лісового господарства можуть підвищити довгострокову адаптивність і здатність лісів до відновлення та самоорганізації.

Крім того, у цьому контексті важливими є певні практики господарювання, які підтримують біорізноманіття та стійкість, такі як створення або підтримка на рівні деревостанів і ландшафту генетично і функціонально різноманітних мішаних лісів, особливо з більшою кількістю широколистяних і листяних дерев, а також видів з різною біотичною і абіотичною чутливістю та механізмами відновлення після порушень, замість монокультурних насаджень. Крім того, такі методи ведення лісового господарства, як ведення різновікового та суцільно-покривного лісового господарства, достатня кількість сухостою, регулювання щільності диких тварин та створення природоохоронних територій або заповідних зон у промислових лісах, допомагають забезпечити довгострокову екологічну та соціально-економічну життєздатність лісів. Крім того, практики управління ризиками, пов'язаними з лісами, такі як інтегровані системи управління ландшафтними пожежами, підвищують стійкість лісів до лісових пожеж, шкідників, хвороб та створюють інші позитивні побічні ефекти. Такі практики забезпечують "страховий поліс" і гарантують, що ліси зможуть продовжувати надавати повний і багатофункціональний набір товарів і послуг у мінливому і невизначеному майбутньому.

І навпаки, до деяких інших практик слід підходити з обережністю⁴¹, особливо до тих, які впливають на наземне біорізноманіття і спричиняють втрату вуглецю в корінні та частину вуглецю в ґрунті. До таких лісгосподарських практик відносяться суцільні рубки, при яких слід все більше враховувати екологічні та екосистемні проблеми, в тому числі потреби певних видів. Ці методи слід застосовувати лише в належним чином обґрунтованих випадках. Також слід уникати видалення пнів і коріння, які слід залишати в лісі. Проведення лісозаготівель у період гніздування птахів повинно відповідати вимогам Пташиної Директиви⁴².

Турбота про лісовий ґрунт є особливо важливою, оскільки існує сильна взаємозалежність між деревами та ґрунтом, на якому вони ростуть. Для того, щоб дерева процвітали, коріння дерев повинно отримувати всі необхідні елементи та поживні речовини з ґрунту. Тому властивості ґрунту та екосистемні послуги ґрунту повинні бути захищені як основа здорових і продуктивних лісів. Наприклад, слід уникати надмірного використання невідповідної техніки, яка спричиняє негативний вплив на навколишнє середовище, наприклад, ущільнення ґрунту.

Ці вищезгадані більш сталі принципи і практики вже прийняті багатьма європейськими власниками лісів і менеджерами в контексті сталого лісоуправління і, в міру просування вперед, повинні все більше формувати його основу.

⁴¹ Вони повинні застосовуватися лише в належним чином обґрунтованих випадках, наприклад, коли доведено, що це необхідно з міркувань охорони довкілля або здоров'я екосистем.

⁴² Директива 2009/147 про збереження диких птахів

Приклади належної практики ведення лісового господарства для збереження та відновлення біорізноманіття

*Створено міжнародну мережу лісівників, яка охоплює понад сто еталонних лісів, для обміну досвідом, практикою, знаннями та навчанням, сприяючи переходу до більш стійкого лісівництва, яке базується на природних процесах лісової екосистеми: змішування видів на рівні дерева або групи дерев, природне поновлення або диверсифіковані посадки в невеликих масштабах, суцільний лісовий покрив, який максимально уникає суцільних рубок та їхніх недоліків, прогресуюче вирівнювання вікової структури деревостанів, управління в масштабі дерева або групи дерев, а також покращення потенціалу для підтримки біорізноманіття.⁴³

Мережа *INTEGRATE - альянс представників різних європейських країн, що сприяє інтеграції охорони природи у стале лісоуправління на політичному, практичному та дослідницькому рівнях.⁴⁴

*У Німеччині процес *лісовідновлення* використовується для реструктуризації лісів з метою підвищення біорізноманіття та кліматичної стійкості. *Лісовідновлення* може застосовуватися у відповідь на такі стихійні явища, як буревії або нашествия комах під час пересадки, або як превентивний захід для уникнення таких втрат. Метою є створення більш природних структур і життєвих циклів з кількома видами і різним віком дерев в одному деревостані. Таким чином, *лісовідновлення* також слугує збереженню лісів і, таким чином, їхній функції поглинача вуглецю, а також надає великі економічні можливості, якщо власники та менеджери лісів отримують належну підтримку в процесі переходу⁴⁵.

Спільне розуміння сталого ведення лісового господарства було узгоджене на Загальноєвропейській конференції міністрів з питань охорони лісів ("Лісова Європа"), що включає добровільні принципи, керівні принципи та індикатори, які використовуються підписантами для моніторингу прогресу в їхніх лісах. Стале ведення лісового господарства означає *управління та використання лісових земель таким чином і такими темпами, щоб підтримувати їхнє біорізноманіття, продуктивність, здатність до регенерації, життєздатність і потенціал для виконання відповідних екологічних, економічних і соціальних функцій зараз і в майбутньому на місцевому, національному та глобальному рівнях, не завдаючи при цьому шкоди іншим екосистемам.*

Для того, щоб краще реагувати на нові виклики і потреби, а також у світлі зростаючої ролі лісів у досягненні спільно узгоджених цілей ЄС у сфері клімату та біорізноманіття, систему сталого ведення лісового господарства необхідно вдосконалити, особливо щодо критеріїв, пов'язаних зі здоров'ям екосистем, біорізноманіттям і зміною клімату, щоб вона могла стати більш детальним інструментом для визначення і порівняння різних підходів до управління, їхнього впливу та загального стану лісів ЄС. Стале ведення лісового господарства вже охоплює кілька відповідних показників, таких як мертва деревина та видове різноманіття, але воно ще не визначає порогові значення або діапазони як орієнтири для бажаного стану.

Тому, спираючись на критерії сталого ведення лісового господарства "Лісова Європа", Комісія разом з державами-членами та у тісній співпраці з різними зацікавленими сторонами у сфері лісового господарства визначить додаткові індикатори, а також порогові значення або діапазони для сталого ведення лісового господарства, що стосуються стану лісових екосистем, таких як здоров'я, біорізноманіття та кліматичні цілі. Після ретельних консультацій з державами-членами Комісія оцінить, як їх найкраще використовувати, дотримуючись принципу субсидіарності та на добровільній основі, щоб забезпечити краще порівняльне розуміння загальної сталості лісів у межах ЄС та продемонструвати внесок сталого ведення лісового господарства у досягнення цілей ЄС, зокрема тих, що стосуються клімату, біорізноманіття та циркулярної економіки.

⁴³ <https://www.prosilva.org/close-to-nature-forestry/exemplary-forests/-www.forbiodiv.org> - <https://www.prosilva.org/information-news/news/exemplary-forests-network/> та <https://askafor.eu/>.

⁴⁴ <https://integratenetwork.org/>.

⁴⁵ [BMEL - Публікації](#) - Ліс в Німеччині – вибрані результати третьої Федеральної інвентаризації лісів

Індикатори, порогові значення або діапазони повинні ґрунтуватися на існуючих напрацюваннях і враховувати мінливість лісів, біогеографічні регіони та типологію лісів, а також забезпечувати необхідну гнучкість. Настанови щодо наближеного до природи ведення лісового господарства⁴⁶ розробляються Комісією і стануть основою для роботи над індикаторами та новими пороговими значеннями для сталого ведення лісового господарства, яка проводитиметься у тісному партнерстві та співпраці з державами-членами в рамках оновленої системи управління лісовим господарством ЄС.

На основі цих керівних принципів, розроблених спільно з державами-членами, Комісія, за умови оцінки впливу та залучення зацікавлених сторін, також розробить **схему добровільної сертифікації "наближеної до природи"**, щоб найбільш сприятливі для біорізноманіття практики управління могли отримати вигоду від маркування знаком якості ЄС.

В рамках реалізації Стратегії ЄС з біорізноманіття до 2030 року Комісія запропонує юридично обов'язковий інструмент для відновлення екосистем, що охоплюватиме, зокрема, ті екосистеми, які мають найбільший потенціал для уловлювання та зберігання вуглецю, а також для запобігання та зменшення впливу стихійних лих. Він включатиме цілі щодо відновлення лісових екосистем, зокрема, в тій мірі, в якій вони визначені в природоохоронному законодавстві ЄС⁴⁷.

Окрім адаптивного відновлення та екосистемного управління лісами, **адаптація до зміни клімату також вимагає інвестицій у запобігання стихійним лихам, забезпечення готовності до них, реагування на них та відновлення лісів після них**. Перш ніж інвестувати в необхідне обладнання та операції, слід зробити все можливе, щоб запобігти збиткам, пов'язаним зі зміною клімату, і підвищити стійкість лісів до стихійних лих. Крім того, витрати на ліквідацію наслідків стихійних лих і відновлення лісів після них повинні включати, як мінімум, "відновлення і поліпшення стану лісів" відповідно до вищеописаних практик ведення лісового господарства, які підвищують стійкість лісів до змін клімату.

Адаптація лісів до зміни клімату і відновлення лісів після кліматичної шкоди також потребують великої кількості відповідного лісового репродуктивного матеріалу. Це передбачає зусилля, спрямовані на збереження і стале використання - на основі екологічних принципів - генетичних ресурсів, від яких залежить більш стійке до зміни клімату лісове господарство; збільшення виробництва і доступності такого матеріалу; надання кращої інформації про його придатність до майбутніх кліматичних умов; підтримку досліджень принципів і методів застосування допоміжної міграції лісових видів; і посилення його спільного виробництва і передачі через національні кордони. Комісія доповнить **перегляд законодавства про лісовий репродуктивний матеріал** заходами щодо сприяння виробництву лісового репродуктивного матеріалу, придатного для майбутніх кліматичних умов. Дослідження та інновації, а також випробування і відбір видів і відповідних перевірених матеріалів для майбутніх умов також повинні бути посилені.

І останнє, але не менш важливе: Комісія, працюючи з державами-членами, контролюватиме стан здоров'я дерев в ЄС, включаючи вплив інвазивних чужорідних видів, хвороб і шкідників, таких як короїди, і заохочуватиме необхідні превентивні заходи для раннього виявлення та викорінення шкідливих організмів. Сюди входять стратегії боротьби зі шкідниками для визначення зон найбільшого ризику, обмін передовим досвідом, підтримка та співпраця у сфері фітосанітарного контролю, а також розробка інноваційних та стійких засобів захисту рослин з дотриманням екологічних принципів, сприятливих для біорізноманіття.

⁴⁶ Наближене до природи лісове господарство є прикладом такої практики. Воно спрямоване на створення багатофункціональних лісів, поєднуючи біорізноманіття (навіть у насаджених лісах), збереження запасів вуглецю та отримання доходів від деревини. Незважаючи на відсутність загальноприйнятого визначення, наближене до природи лісівництво є концепцією, яку обговорюють приватні та громадські організації як в ЄС, так і в усьому світі.

⁴⁷ Додаток I до Оселищної Директиви.

3.3. Лісовідновлення та лісорозведення біорізноманітних лісів

Спонтанний ріст лісів через природну сукцесію є основною рушійною силою збільшення лісових площ в ЄС, що здебільшого пов'язано із занедбаністю сільського господарства та сільських територій. Але, крім того, існує потенціал для збільшення площі лісів і дерев в ЄС завдяки активному і сталому лісовідновленню, лісорозведенню та висадці дерев.

Це стосується переважно міських та приміських територій (включаючи, наприклад, міські парки, дерева у державній та приватній власності, озеленення будівель та інфраструктури, міські сади) та сільськогосподарських територій (у тому числі, наприклад, на занедбаних територіях, а також через агролісівництво та лісопасовища, ландшафтні особливості та створення екологічних коридорів). Важливо скористатися цим потенціалом, оскільки посилене лісорозведення також є однією з найефективніших стратегій пом'якшення наслідків зміни клімату та стихійних лих у лісовому секторі і може створити значні можливості для працевлаштування, наприклад, у зв'язку зі збором і вирощуванням насіння, висадкою саджанців і забезпеченням їхнього розвитку, а також забезпечити соціально-економічні вигоди для місцевих громад. Крім того, перебування в зелених і лісових зонах може мати значний позитивний вплив на фізичне та психічне здоров'я людей.

Стратегія ЄС з біорізноманіття до 2030 року встановлює **зобов'язання посадити щонайменше 3 мільярди додаткових дерев до 2030 року** з повним дотриманням екологічних принципів. Ця ініціатива протидіятиме існуючій тенденції до зменшення чистого приросту лісових площ ЄС. З часом вона також сприятиме збільшенню лісового покриву ЄС, а отже, поглинання та накопичення вуглецю на суші. Вона також допоможе підвищити обізнаність та прихильність суспільства, сприяючи досягненню мети стати першим кліматично нейтральним континентом до 2050 року, відновленню біорізноманіття та циркулярній економіці. Ця Стратегія включає дорожню карту для реалізації зобов'язання, засновану на загальному принципі **посадки і вирощування правильного дерева в правильному місці і для правильної мети**.

Дорожня карта для посадки щонайменше 3 мільярдів додаткових дерев до 2030 року⁴⁸

Дорожня карта встановлює чіткі критерії для посадки, підрахунку та моніторингу дерев. Вона доповнюється веб-сайтом, графіком розробки додаткових елементів, включаючи лічильник дерев, поточну розробку керівних принципів дружнього до біорізноманіття лісорозведення та лісовідновлення і критеріїв наближеного до природи лісівництва, а також платформами для обміну найкращими практиками.

Дорожня карта включає потужний компонент моніторингу, який буде необхідним для відстеження прогресу у досягненні мети. Він спиратиметься на досвід Комісії та Європейського агентства з навколишнього середовища. На основі даних моніторингу Комісія та Європейське агентство з навколишнього середовища надаватимуть оцінку тенденціям та стану імплементації. Для збору інформації про зобов'язання з озеленення на національному, регіональному та місцевому рівнях будуть шукати синергію з технологічними рішеннями, які вже використовуються, наприклад, для моніторингу якості повітря.

3.4. Фінансові стимули для власників і менеджерів лісів для поліпшення кількості та якості лісів ЄС

Посилення захисту та відновлення лісів, а також більш дружнє до біорізноманіття стале ведення лісового господарства є правильним кроком і допоможе забезпечити стійкість і продуктивність лісів на десятиліття вперед. Однак слід визнати, що це не станеться без мотивації, участі та дій європейських власників і менеджерів лісів

⁴⁸ Як зазначено у Додатку до цієї стратегії та супровідному Робочому документі персоналу щодо Зобов'язання посадити 3 мільярди дерев до 2030 року (SWD(2021)651).

- головних доглядачів лісів. Правильні дії також повинні бути економічно життєздатними, і найкращі практики показують, що це може бути так.

У лісах, що перебувають у державній власності, для держав-членів є цілком виправданим посилення зусиль із захисту та відновлення лісів для досягнення спільно узгоджених амбіційних цілей ЄС щодо клімату та біорізноманіття, а також для забезпечення переходу до кліматично нейтральної економіки. Стратегія діє всупереч тенденції до зменшення чистого поглинання із земельних угідь в ЄС, зокрема з лісів, за останні 10 років. Зміна цієї тенденції є передумовою для досягнення узгоджених амбіційних цілей ЄС щодо захисту клімату та біорізноманіття, а також забезпечення стійкості лісів до зміни клімату, щоб ліси могли виконувати свої численні функції. Це вимагатиме низки ініціатив, висвітлених у цій стратегії, таких як захист і відновлення лісів, вдосконалення практик сталого ведення лісового господарства, які утримують вуглець у лісовій екосистемі, включаючи ґрунт, надання пріоритету каскадному використанню деревини, а також ініціативи з відновлення лісів і сталого лісовідновлення та лісонасадження.

Проте, приватні власники та менеджери лісів, особливо невеликих господарств, часто безпосередньо залежать від лісів як джерела засобів до існування, і сьогодні їхній основний дохід надходить від поставок деревини. Інші вигоди, особливо надання екосистемних послуг, рідко або ніколи не винагороджуються. Це має змінитися. **Власникам лісів і лісогосподарникам потрібні стимули і фінансові заохочення, щоб мати можливість надавати, окрім деревини і недревних матеріалів і продуктів, також екосистемні послуги через охорону і відновлення лісів, а також підвищувати стійкість своїх лісів шляхом впровадження найбільш сприятливих для клімату і біорізноманіття практик лісокористування.** Це особливо важливо в тих частинах Європи, які постраждали від зміни клімату раніше і сильніше, ніж очікувалося, і де сільські райони постраждали від втрати доходів, засобів до існування і навіть життів через лісові катастрофи.

Існують хороші приклади державних і приватних схем оплати екосистемних послуг (наприклад, захист питної води, поглинання вуглецю, збереження біорізноманіття). За науково-дослідницької підтримки ЄС вивчаються варіанти та вдосконалення технічних навичок і умов для подальшого розвитку державних і приватних ринків надання лісових екосистемних послуг⁴⁹. Це буде доповнено підготовчими заходами LIFE із зацікавленими сторонами щодо того, як оплата за екосистемні послуги може бути включена до програм фінансування ЄС, і включатиме уроки, отримані з існуючих національних схем оплати за екосистемні послуги.

Приклади державних та приватних схем оплати екосистемних послуг

Фінська програма Metso платить приватним власникам лісів за те, що вони резервують свої землі для збереження біорізноманіття. Розмір виплат залежить від вартості землі та від того, на який період часу ліс буде зарезервований.

Хорватський податок для всіх вимагає, щоб фізичні та юридичні особи, які ведуть господарську діяльність і мають дохід понад 400 000 євро, сплачували 0,0265% від свого загального доходу за користування послугами лісових екосистем, а через спеціальний національний фонд ці кошти розподіляються між власниками лісів відповідно до площі лісу згідно з планами управління лісовим господарством.

Французька схема Label Bas Carbon дозволяє приватним та державним підприємствам добровільно компенсувати свої викиди парникових газів шляхом фінансової підтримки екологічних послуг (низьковуглецевих заходів) у лісоуправлінні у Франції.

У 2019 році **Португалія** запустила пілотну програму оплати лісових екосистемних послуг у двох природних парках, що охоплює ренатуралізацію евкаліптових плантацій, висадку автохтонних видів та

⁴⁹ Проєкти "Горизонт": InnoForest, SINCERE.

У Німеччині **федеральне водне законодавство** надає право власникам лісів отримувати компенсаційні виплати за обмеження в управлінні в зонах захисту підземних вод.

В рамках ініціативи **"Зелене коркове серце"**, розробленої Середземноморським відділенням WWF, приватна компанія з виробництва напоїв заплатила власникам лісових угідь за захист водоносного горизонту, який використовувався для їхнього виробничого процесу.

Що стосується політики ЄС, то Спільна аграрна політика (САП) через національні програми розвитку сільських територій вже надає фінансову підтримку лісам та лісовому господарству, зокрема, для адаптації та підвищення стійкості до кліматичних ризиків. У 2014-2020 роках на підтримку цілей політики ЄС у сфері лісового господарства в рамках САП було виділено 6,7 млрд євро, переважно на лісонасадження (27%), запобігання лісовим пожежам і катастрофам (24%) та інвестиції у стійкість, екологічні та соціальні функції (19%). Проте, рівень впровадження заходів у сфері лісового господарства був низьким і суттєво знизився протягом програмного періоду. Це, наприклад, пов'язано з відсутністю необхідних знань для управління адміністративними процедурами для отримання доступу до фондів у поєднанні з недостатньою привабливістю премії та відсутністю підтримки з розбудови потенціалу через консультаційні послуги, а також з обмеженими рекомендаціями щодо впровадження заходів з адаптації до зміни клімату в лісовому секторі з метою запобігання та зменшення ризиків (наприклад, лісових пожеж, ерозії ґрунту, хвороб, повеней).

Нова САП (на 2023-2027 роки) пропонує більшу гнучкість у розробці заходів, пов'язаних з лісами, відповідно до національних потреб та особливостей, зменшуючи бюрократичну тяганину та забезпечуючи синергетичний підхід між Європейським зеленим курсом, національними лісовими політиками та законодавством ЄС у сфері довкілля та клімату. Комісія намагатиметься **збільшити використання фондів розвитку сільських територій, доступних для цілей цієї стратегії**.

Рекомендації державам-членам щодо стратегічних планів САП на період 2023-2027 рр. заохочують до належної уваги до лісів. Держави-члени отримали конкретні рекомендації щодо лісів та лісового сектору. Рекомендації в основному спрямовані на сприяння сталому управлінню лісами та сталому лісовідновленню, посилення багатофункціональності та ролі лісів як поглиначів вуглецю, захист лісів та відновлення лісових екосистем для досягнення належного стану оселищ та видів, підвищення стійкості лісів до зміни клімату та сприяння соціально-економічному розвитку сільських територій.

Держави-члени повинні вжити подальших заходів для кращого залучення зацікавлених сторін до розробки стратегічних планів САП на рівні держав-членів. Комісія надасть нові засоби для обміну інформацією про передовий досвід з метою кращої розробки та впровадження заходів, пов'язаних з лісами, сприяння обміну між експертами в державах-членах, надання демонстраційних інструментів для послідовного використання фінансування та підтримки місцевих і регіональних мереж, включаючи демонстраційні ініціативи *на місцях*. При оцінці стратегічних планів САП Комісія приділятиме особливу увагу заходам, пов'язаних з лісами, які мають синергію з цілями ЄС у сфері клімату та біорізноманіття.

У світлі зростаючих амбіцій ЄС у сфері клімату та біорізноманіття, **державам-членам особливо рекомендується, відповідно до їхніх національних умов, створити схему платежів за екосистемні послуги для власників та менеджерів лісів, щоб покрити витрати та недоотримані доходи**, подібно до зразкових національних схем, таких як фінська програма METCO. **Державам-членам також рекомендується прискорити впровадження практик вуглецевого землеробства, наприклад, через екосхеми в агролісівництві або заходи з розвитку сільських територій, щоб покрити інвестиції у відновлення біорізноманіття та лісонасадження, агролісівництво та інші невикористані інвестиції для досягнення цілей, пов'язаних з охороною довкілля та кліматом.** Для підтримки держава-членів, Комісія надаватиме **консультації та технічні рекомендації щодо розробки схеми платежів за екосистемні послуги**.

Комісія також схвалить **ініціативу вуглецевого землеробства**, оголошену в Стратегії "Від ферми до виделки", яка буде спрямована на подальше просування нової зеленої бізнес-моделі, що передбачає винагороду за кліматичні та екологічні практики землекористувачів, включаючи менеджерів та

власників лісів, на основі кліматичних переваг, які вони надають. Винагорода за зусилля із запобігання зміні клімату через заохочувальні виплати або генерування вуглецевих сертифікатів, що підлягають продажу, створить нову бізнес-модель, яка має на меті забезпечити нове джерело доходу для фермерів, лісників та землевпорядників, які впроваджують сталу діяльність, що призводить до поглинання та зберігання вуглецю.

Схеми вуглецевого землеробства можна просувати через державну політику та приватні ініціативи. Крім того, державна підтримка може надаватися у формі чистого національного фінансування відповідно до керівних принципів державної допомоги, зокрема, відповідно до керівних принципів ЄС у сфері сільського та лісового господарства, які зараз переглядаються і охоплюють широкий спектр заходів у лісовому господарстві, включаючи, наприклад, інвестиційну допомогу для підвищення стійкості та екологічної цінності лісових екосистем або допомогу для лісоекологічних та кліматичних послуг і збереження лісів. Комісія вивчає, як сприяти використанню національних фондів для заходів у лісовому господарстві та краще спрямовувати їх на екосистемні послуги в рамках майбутнього перегляду керівних принципів державної допомоги.

Крім того, приватні ініціативи можуть фінансувати схеми вуглецевого землеробства шляхом випуску вуглецевих сертифікатів, якими можна торгувати на ринках. Бенефіціари отримуватимуть виплати, прив'язані до досягнутих результатів, що забезпечить більш цілеспрямоване використання відповідних коштів для досягнення кліматичних або екологічних цілей, таких як надання екосистемних послуг. Таким чином, вуглецеве сільське господарство може стати потенційним каналом для досягнення і реалізації цілей, що лежать в основі цієї Стратегії.

Крім того, Комісія розробляє нормативно-правову базу для сертифікації вилучення вуглецю, як було оголошено в Плані дій з розвитку циркулярної економіки.

У контексті **Довгострокового бачення розвитку сільських територій** буде розвиватися мережа сільських територій та муніципалітетів, де переважають ліси, щоб дати голос лісовим сільським територіям, забезпечити їхнє представництво в ключових ініціативах (сільська обсерваторія, портал ENRD⁵⁰), а також сприяти проведенню конкретних оцінок реальності та потреб лісових територій по всьому ЄС.

Комісія буде:

1. Пропонувати **юридично обов'язковий інструмент для відновлення екосистем**, включаючи лісові екосистеми, до кінця 2021 року.
2. Розробляти **керівні принципи щодо визначення пралісів та старовікових лісів**, включаючи їх визначення, картування, моніторинг та сувору охорону до кінця 2021 року.
3. **Спільно з державами-членами та у тісній співпраці з різними зацікавленими сторонами у сфері лісового господарства визначати додаткові індикатори, а також порогові значення або діапазони для сталого ведення лісового господарства** та оцінювати, як їх можна найкраще використовувати, починаючи з добровільної основи, до 1 кварталу 2023 року.
4. До 1 кварталу 2022 року розробляти **настанови щодо дружнього до біорізноманіття лісорозведення та лісовідновлення**.
5. Розробляти визначення та приймати керівні принципи **наближеного до природи ведення лісового господарства** до 2 кварталу 2022 року, а також добровільну **схему сертифікації наближеного до природи ведення лісового господарства** до 1 кварталу 2023 року.
6. Надавати **рекомендації та сприяти обміну знаннями щодо передового досвіду з адаптації до зміни клімату та стійкості до нього**, використовуючи, зокрема, платформу Climate-ADAPT.
7. **Доповнювати перегляд законодавства про лісовий репродуктивний матеріал** заходами,

⁵⁰ <https://enrd.ec.europa.eu/>.

спрямованими на сприяння виробництву та маркетингу лісового репродуктивного матеріалу, придатного для майбутніх кліматичних умов до кінця 2022 року.

8. Сприяти **впровадженню заходів, пов'язаних з лісами, у майбутній САП (2023-2027 рр.)** у зв'язку з цілями Європейського зеленого курсу, зокрема створенням схем оплати екосистемних послуг та впровадженням практик вуглецевого землеробства, а також в інших фінансових інструментах ЄС (наприклад, Політика згуртованості, LIFE, Горизонт Європа, програми транскордонного співробітництва ЄС (Interreg)).
9. **Надавати консультації та технічні рекомендації щодо розробки схеми оплати за екосистемні послуги** до листопада 2021 року.
10. Сприяти впровадженню схем винагороди за лісові послуги в плані дій щодо **вуглецевого землеробства та сертифікації вилучення вуглецю**, який має бути прийнятий до кінця 2021 року.
11. Проводити дослідження з поведінкових наук щодо використання державних коштів лісвниками для кращого визначення подальших шляхів удосконалення політики.
12. **Виявляти та усувати можливі перешкоди, пов'язані з чинним законодавством ЄС та Керівними принципами державної допомоги**, для надання адекватної державної підтримки послугам, що є корисними для суспільних інтересів.

4. Стратегічний лісовий моніторинг, звітність та збір даних

Сьогодні інформація про стан лісів в ЄС, їхню соціальну та економічну цінність, а також тиск, з яким вони стикаються, та екосистемні послуги, які вони надають, є розрізною. З 2007 року, коли втратив чинність Регламент про фокус на лісах⁵¹, не існує комплексних вимог до звітності. Крім того, існують проблеми, пов'язані з використанням даних дистанційного зондування разом з наземними даними (наприклад, відсутність інтероперабельності, єдиних визначень, неоднозначність в інтерпретації даних, відсутність довгих і порівнянних часових рядів з дуже високою роздільною здатністю, обмеження поточних стандартних лісових продуктів від Copernicus). Крім того, існує недостатній рівень планування для лісів, який би скоординовано вирішував питання багатофункціональності лісів в ЄС, особливо щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них, екологічного стану лісів, запобігання та контролю пошкодження лісів, а також попиту та пропозиції лісової біомаси для різних соціально-економічних цілей. У поєднанні з потребою в більш детальних індикаторах сталого ведення лісового господарства та порогових значень для певних аспектів клімату та біорізноманіття, це призводить до ситуації, коли, з одного боку, держави-члени на рівні ЄС погодилися значною мірою покладатися на ліси та лісову біоекономіку в процесі переходу ЄС до кліматично нейтральної економіки.

З іншого боку, існує кілька розрізнених механізмів моніторингу та звітності, але не існує стратегічних рамок, які б об'єднали їх разом і дозволили всебічно і спільно з державами-членами продемонструвати, що ЄС знаходиться на правильному шляху і що ліси дійсно можуть задовольнити їхні численні потреби та функції. **Стратегічне лісове планування в усіх державах-членах ЄС на національному та, де це можливо, регіональному рівнях**, що базується на надійному моніторингу та даних, прозорому управлінні та скоординованому обміні на рівні ЄС, необхідне для забезпечення досягнення спільно узгоджених цілей ЄС, особливо щодо переходу до кліматично нейтральної економіки та досягнення амбіцій щодо біорізноманіття та циркулярної економіки, в тому числі щодо досягнення цілей з вилучення відходів, як це передбачено пропозицією щодо перегляду Регламенту про землекористування, зміни у землекористуванні та лісовому господарстві.

З цією метою та за умови проведення оцінки впливу, **Комісія висуне законодавчу пропозицію щодо системи спостереження, звітності та збору даних у лісовому секторі**. Це дозволить створити загальноєвропейську інтегровану систему моніторингу лісів з використанням технологій дистанційного зондування

⁵¹ Регламент про фокус на лісах (2152/2003) діяв протягом 2003-2007 років і сприяв "створенню схеми моніторингу лісів та взаємодії з навколишнім середовищем з метою захисту лісів Співтовариства". Схема була побудована на досягненнях двох попередніх регламентів Ради щодо моніторингу впливу атмосферного забруднення (Регламент Ради (ЄС) 3528/86) та пожеж (Регламент Ради (ЄС) 2158/92) на лісові екосистеми. Звіт про реалізацію схеми Forest Focus доступний за посиланням: <https://ec.europa.eu/environment/archives/forests/ffocus.htm>.

та геопросторових даних, інтегрованих з наземним моніторингом, що дозволить підвищити точність моніторингу. За умови проведення оцінки впливу та консультацій, а також повного дотримання принципу субсидіарності, це також включатиме **Стратегічні плани для лісів**, які мають бути розроблені компетентними національними або, де це можливо, регіональними органами влади. Ця пропозиція створить основу для більш ефективної координації дій при повній повазі до компетенції держав-членів у цьому питанні.

Що стосується моніторингу, то основна увага повинна бути зосереджена на регулярному і більш частому економічно ефективному звітуванні та оновленні даних з пріоритетних для політики ЄС тем, таких як наслідки зміни клімату, біорізноманіття, здоров'я, збитки, інвазивні чужорідні види, управління лісовим господарством і використання біомаси для різних соціально-економічних цілей. Моніторинг має здійснюватися з високою просторовою та часовою деталізацією. Своєчасність особливо важлива також через швидке розгортання природних порушень у лісах. Рамкова програма отримає вигоду від компонентів Космічної програми ЄС і повинна використовувати сервіси Galileo і Copernicus для покращення цих процесів⁵².

Буде визначено перелік параметрів, необхідних для гармонізованого моніторингу в ЄС, а дані збиратимуться і надаватимуться на основі існуючих показників і схем моніторингу на національному рівні та на рівні ЄС (наприклад, Європейська система інформації про лісові пожежі⁵³, а також з дотриманням принципу одноразовості, викладеного в Регламенті про єдиний цифровий шлюз. Варіанти нових параметрів та індикаторів моніторингу будуть оцінені та розглянуті шляхом консультацій з державами-членами, експертної підтримки, досліджень та інших засобів, і будуть інтегровані в систему моніторингу, коли вони стануть доступними. Нова система моніторингу може також отримати вигоду від ініціативи ЄС Destination Earth (DestinE⁵⁴) у вигляді спеціального цифрового двійника, який можна вважати новим кроком вперед у моделюванні системи Землі та асиміляції даних у різних, але взаємопов'язаних тематичних сферах⁵⁵.

Лісова інформаційна система для Європи (FISE) буде вдосконалена, щоб стати основою для гармонізації даних про ліси в Європі. Таким чином, інтегрована система моніторингу лісів буде створена в рамках цієї інформаційної системи, а її результати стануть доступними через неї. Обсерваторія ЄС Комісії з питань вирубки, деградації лісів, змін у лісовому покриві світу та пов'язаних з ними факторів⁵⁶ розробить інструменти моніторингу лісів на основі спостереження Землі, які можуть бути впроваджені системою Copernicus і прийняті FISE як частина інтегрованої системи моніторингу лісів.

Буде створена і щорічно оновлюватиметься інформаційна панель ключових індикаторів, яка включатиме показники, отримані, наприклад, з даних дистанційного зондування, які є легкодоступними. Беручи до уваги ризики та швидкозмінну ситуацію в лісах ЄС, щорічні звіти також включатимуть інформацію про порушення в лісах та оновлені оцінки ризиків. Кожні 6 років буде готуватися інформаційна панель для тих показників, які потребують більше часу для їх консолідації. Це також сприятиме регулярним процесам моніторингу, таким як Цілі сталого розвитку ООН,

⁵² Дані або продукти Copernicus Sentinel та штучний інтелект вже використовуються на європейському рівні та на рівні держав-членів, наприклад, для забезпечення безперервної інвентаризації лісів у Португалії, визначення землекористування (змін), а також перевірки стану здоров'я дерев для підтримки менеджерів лісового господарства та целюлозно-паперової промисловості. У Швеції інформація, що надходить із супутникових знімків, з 2000 року дозволяє виявляти незаконні рубки, які зараз трапляються рідко, а також нераціональні методи управління. У Румунії в пралісі реалізується проєкт "розумного лісу", який попереджає лісову охорону про потенційні незаконні рубки. Такі приклади вже не є винятком, і вони ведуть управління лісами в цифрову еру.

⁵³ <https://effis.jrc.ec.europa.eu>.

⁵⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/destination-earth>

⁵⁵ Що стосується ІТ під керівництвом Комісії, то рішення про розробку та закупівлю ІТ підлягають попередньому затвердженню Радою Європейської Комісії з питань інформаційних технологій та кібербезпеки.

⁵⁶ [Активізація дій ЄС із захисту та відновлення світових лісів](#).

8-ма Програма Екологічної діяльності та Європейський семестр. До підготовки цих звітів буде залучено майбутнє європейське лісове наукове партнерство. Для всіх вищезгаданих звітів FISE будуть доступні короткі резюме. Дуже важливо забезпечити, щоб науково обґрунтовані знання та інформація були доступними для всіх. Власникам і керівникам лісів, громадянському суспільству або місцевим ініціативним групам пропонується використовувати ці звіти та організовувати публічні інформаційні сесії у своїх країнах або громадах з метою підвищення рівня обізнаності про європейські ліси.

Громадяни та громади також будуть залучені до моніторингу висаджених дерев як внесок у виконання зобов'язання посадити щонайменше 3 мільярди додаткових дерев до 2030 року за допомогою веб-сайту MapMyTree. Практичні поради щодо посадки та догляду за деревами будуть доступні на спеціальній платформі.

У повній відповідності до принципу субсидіарності, Стратегічні плани будуть підготовлені національними або, в залежності від обставин, регіональними органами влади держав-членів. У них буде викладено **стратегічне бачення держав-членів щодо їхніх лісів і лісового сектору** на наступні 10, 30 і 50 років. Плани не підлягатимуть затвердженню Комісією, але міститимуть спільні елементи та загальну структуру, які мають бути розроблені у співпраці з державами-членами, за умови проведення оцінки впливу та залучення зацікавлених сторін, з метою забезпечення порівнянності та надання комплексної картини стану, еволюції та майбутнього розвитку лісів в ЄС, як це передбачено державами-членами.

Крім того, відповідно до Стратегії ЄС з біорізноманіття до 2030 року, частка лісових територій, охоплених **планами лісовпорядкування** (ПЛ), повинна охоплювати всі державні ліси, що перебувають в управлінні, та збільшену кількість приватних лісів.⁵⁷ Це допоможе власникам і менеджерам лісів ефективно втілювати політичні цілі та стратегічні пріоритети, встановлені на рівні ЄС, національному та регіональному рівнях, у реальність на місцях. ПЛ повинні включати оцінку та управління ризиками, пов'язаними з лісами, а також краще інтегрувати дані, що стосуються біорізноманіття. При підготовці нового законодавчого інструменту щодо моніторингу лісів ЄС Комісія, спираючись на досвід попередньої лісової стратегії ЄС⁵⁸, проведе порівняльну оцінку вимог і критеріїв, включених до ПЛ, і розгляне можливість встановлення додаткових критеріїв у тісній співпраці з державами-членами, щоб забезпечити відповідність ПЛ цілям цієї стратегії щодо клімату, біорізноманіття, біоекономіки, а також соціального і сільського розвитку. Крім того, в рамках оцінки буде розглянуто питання про те, як підтримати і проконсультувати лісівників у створенні цих планів.

Нова нормативно-правова база буде підтримуватися комплексною системою управління в рамках оновленої, більш інклюзивної та узгодженої системи управління лісовим господарством ЄС, як зазначено в розділі 6. В рамках останньої буде створено спеціальну групу за участю ключових експертів та мереж з питань моніторингу та планування лісового господарства, яка допоможе визначити загальний перелік методів та індикаторів для моніторингу, розробити робочі програми, а також виявити потреби в дослідженнях та досягнутий прогрес.

Комісія буде

1. Висувати пропозицію **щодо нової законодавчої пропозиції щодо спостереження, звітності та збору даних про ліси ЄС** з метою забезпечення скоординованої системи моніторингу, збору даних та звітності. В рамках цього компетентні органи держав-членів підготують **Стратегічні плани щодо лісів** для лісів та лісового сектору, у повній відповідності до принципу субсидіарності та Договору, до 1 кварталу 2023 року.

⁵⁷ Плани лісовпорядкування та вимоги до таких планів вже існують у кількох державах-членах, на яких базуватиметься оцінка Комісії. Див: Зведення вимог до планів управління лісовим господарством: [fmp_table.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/fmp/table.pdf).

⁵⁸ COM (2013)659 final

2. У рамках Лісової інформаційної системи для Європи (FISE), на основі вдосконалених продуктів Copernicus, інших даних дистанційного зондування та наземного моніторингу, посилювати існуючий моніторинг кліматичних впливів та інших природних або антропогенних порушень у лісах.
3. Готувати та публікувати регулярні звіти і узагальнення про ліси в ЄС за підтримки ширшого європейського партнерства в галузі лісової науки.
4. Через свій Спільний дослідницький центр⁵⁹ розвивати європейське партнерство в галузі лісової науки з метою підтримки розробки нових індикаторів, заснованих на дистанційному зондуванні та останніх результатах досліджень.

5. Потужна програма досліджень та інновацій для покращення наших знань про ліси

Дослідження та інновації є ключовими факторами у досягненні амбітних цілей Стратегії. За допомогою програми "Горизонт Європа" Європейська Комісія і надалі сприятиме науково обґрунтованому внеску лісів ЄС у досягнення амбіцій Європейського зеленого курсу щодо кліматичної нейтральності та стійкості, біорізноманіття та сталого зростання. Дослідницька та інноваційна діяльність, пов'язана з лісами, буде підтримуватися через тематичний кластер *"Продовольство, біоекономіка, природні ресурси, сільське господарство та навколишнє середовище"*. Цей кластер надає можливості для посилення та створення синергії між екологічними, соціальними та економічними цілями лісів та спрямування економічної діяльності людини на шлях до сталого розвитку.

Дослідження та інновації **підвищать ефективність посиленого сталого ведення лісового господарства в умовах мінливого клімату**, зокрема, шляхом поглиблення знань про вплив зміни клімату, сприяння більшому різноманіттю лісів і генетичних ресурсів, а також надання науково обґрунтованих і практично здійснених рекомендацій щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них відповідно до цілей збереження біорізноманіття. Цілісний підхід до нових і новітніх шкідників і хвороб буде спрямований на зменшення біотичних порушень і ризиків. Буде підтримано обґрунтоване та адаптоване до конкретних умов відновлення лісів і ґрунтів, у тому числі за допомогою науково-дослідницької та інноваційної місії з питань здоров'я ґрунтів і продовольства. Буде забезпечено краще розуміння пралісів та старовікових лісів, їхнього біорізноманіття та кліматичних функцій.

Численні **вигоди від лісових екосистемних послуг** та їх взаємозалежності будуть і надалі вивчатися на міждисциплінарній та інтегративній основі з метою підвищення цінності сталих і багатофункціональних лісів та максимізації їхніх переваг для суспільства. Будуть посилені дослідження та інновації щодо систем агролісівництва та інших деревних порід поза межами лісів.

Цільові інвестиції в більш ефективне використання даних і розвиток інфраструктури, технологій і моделей управління **прискорять застосування цифрових інновацій** в лісовому господарстві, сільській місцевості та в ланцюгах створення вартості.

З метою **посилення співпраці ЄС** буде запропоновано партнерство в галузі досліджень та інновацій у лісовому господарстві для подолання фрагментації державних дослідницьких зусиль в ЄС і посилення роботи над пріоритетними напрямками досліджень, які вимагають більш тісної координації. Внесок у розмірі до 1 млрд євро з програми «Горизонт Європа» буде поєднано з додатковими приватними інвестиціями в майбутнє партнерство «Циркулярна біоекономіка Європи» з метою стимулювання таких інноваційних та ресурсоефективних біоматеріалів та продуктів, які мають значний потенціал для заміщення своїх аналогів на основі викопних палив.

⁵⁹ Комісія через свій Спільний дослідницький центр проводитиме наукові дослідження та управлятиме науковими знаннями для підтримки реалізації Лісової стратегії, включаючи розробку методів моніторингу європейських лісів за допомогою дистанційного зондування, а також оцінку стану лісів та навантаження на них, поєднуючи дані дистанційного зондування та статистичні дані.

Лісові проєкти повинні допомогти диверсифікувати доходи власників і менеджерів лісів, а також підвищити стійкість і циклічність економіки, заснованої на лісових ресурсах.

Комісія працюватиме з державами-членами над посиленням ролі лісового господарства в Європейському інноваційному партнерстві - AGRI. Метою буде **прискорення впровадження інновацій, пов'язаних з лісовим господарством, сприяння обміну знаннями, співпраці, освіти, навчанню** та консультуванню на підтримку вдосконалених практик сталого ведення лісового господарства та розкриття соціально-економічного та екологічного потенціалу лісів у сільській місцевості.

Комісія буде:

1. Розробляти програму досліджень та інновацій **"Планування наших майбутніх лісів"** разом з державами-членами та зацікавленими сторонами шляхом спільного визначення пріоритетів у дослідженнях та майбутніх пріоритетів для лісового господарства та лісопромислового сектору.
2. Підтримувати науково обґрунтовану **розробку та впровадження стратегій відновлення лісів** із залученням громадськості та в різних екологічних і соціально-економічних умовах, у тому числі через заплановану науково-дослідну та інноваційну місію з питань здоров'я лісових ґрунтів.
3. **Посилювати співпрацю з ЄС**, запропонувавши партнерство у сфері досліджень та інновацій у лісовому господарстві, включаючи флагманські проєкти для тестування та демонстрації рішень у вибраних ключових стратегічних сферах.
4. Через програму "Горизонт Європа" "Громадянська безпека для суспільства" **впроваджувати додаткові заходи на підтримку політики зменшення ризиків стихійних лих** (включаючи лісові пожежі) з метою посилення потенціалу в управлінні ризиками та стійкістю, а також в управлінні та керівництві.
5. Розробляти **програму "Громадянська наука"** для лісового біорізноманіття, зокрема, залучаючи громадян і громадянське суспільство до моніторингу лісового біорізноманіття.

6. Інклюзивна та узгоджена система управління лісовим господарством ЄС

Ширший внесок лісів у досягнення цілей Європейського зеленого курсу, як це представлено в Стратегії, в тому числі щодо клімату, біорізноманіття та сталої біоекономіки, вимагає більш інклюзивної та краще скоординованої структури управління лісами ЄС, що відображає всі цілі нової Лісової стратегії ЄС та їх взаємозв'язки. Необхідно забезпечити посилену координацію різних політик і сприяти міждисциплінарному обміну досвідом із залученням широкого кола експертів і зацікавлених сторін. Враховуючи зростаючий інтерес європейської громадськості до майбутнього лісів ЄС, необхідно також гарантувати прозорість управління, щоб кожен міг стежити за тим, як Комісія та держави-члени допомагають у досягненні цілей нової Лісової стратегії ЄС.

У цьому дусі Комісія запропонує систему управління лісами ЄС, яка сприятиме узгодженості політики та синергії між різними функціями, які ліси повинні виконувати для забезпечення сталої та кліматично нейтральної європейської економіки, а також забезпечить інклюзивний простір для держав-членів, власників та менеджерів лісів, промисловості, наукових кіл та громадянського суспільства для обговорення питань лісової політики, уникаючи при цьому дублювання структур.

Що стосується діалогу з державами-членами, спираючись на великий досвід і співпрацю в рамках Постійного комітету з питань лісового господарства та Робочої групи з питань лісів і природи, Комісія запропонує оновлену структуру управління, яка об'єднає ці дві групи в єдину експертну групу з мандатом, що відображає всі екологічні, соціальні та економічні цілі нової Лісової стратегії ЄС, і членством, що гарантує, що до складу цієї групи увійдуть представники багатьох держав-членів з різних міністерств. Щоб досягти цього і уникнути створення додаткової структури, Комісія працюватиме з державами-членами над переглядом правил процедури Постійного комітету з питань лісового господарства або визначить інші заходи, якщо це буде необхідно. Також буде налагоджена краща синергія з Експертною групою з лісових галузей та питань, пов'язаних із сектором.

Що стосується взаємодії з громадянським суспільством, власниками та менеджерами лісів, промисловими та науковими колами, Комісія застосовуватиме аналогічний підхід і спиратиметься на досвід існуючих Груп громадянського діалогу з питань лісового господарства та корку і Робочої групи з питань лісового господарства та довкілля, створивши одну групу з переглянутим формулюванням місії, ширшим членством і зосередженням на реалізації нової Лісової Стратегії ЄС.

Комісія забезпечить регулярні спільні зустрічі між двома групами, щонайменше двічі на рік, і зобов'язується забезпечити повну прозорість дискусій. Комісія також закликає держави-члени створити широкі багатосторонні діалогові платформи для обговорення та інформування про європейську, національну та місцеву лісову політику.

Така посилена структура управління дозволить зміцнити діалог, подолати ізоляцію та повністю відобразити, в дусі Європейського зеленого курсу та нової Лісової стратегії ЄС, синергію між розвитком сільських територій, сталою лісовою біоекономікою та зростаючими амбіціями ЄС щодо захисту клімату та біорізноманіття.

Комісія також сприятиме створенню "Лісових дорадчих служб" у державах-членах, еквівалентних сільськогосподарським дорадчим службам, що існують в рамках САП.

7. Посилення імплементації та правозастосування існуючого законодавства ЄС

Імплементація та забезпечення дотримання законодавства ЄС, що має відношення до питань лісів та лісоуправління, має бути прискорена. Директиви про оселища⁶⁰ та птахів⁶¹ передбачають збереження широкого спектру лісових оселищ та пов'язаних з ними видів тварин і рослин. Директива про екологічну відповідальність⁶² вимагає запобігання та усунення екологічної шкоди, завданої лісовим оселищам⁶³. Директива про екологічні злочини⁶⁴ встановлює кримінальну відповідальність за певні дії, що спричиняють шкоду захищеним лісам⁶⁵. В рамках Європейського зеленого курсу Комісія має намір запропонувати перегляд з метою посилення останньої. Директива про оцінку стратегічного впливу⁶⁶ та Директива про оцінку впливу на довкілля⁶⁷ мають відношення до певних лісових планів, програм і проєктів. Директива про доступ громадськості до екологічної інформації⁶⁸ передбачає забезпечення доступу до екологічної інформації, включаючи плани управління лісовим господарством.

Регламент ЄС про деревину⁶⁹ забороняє ввезення нелегальної деревини до ЄС і встановлює зобов'язання операторів, які розміщують деревину та лісоматеріали на ринку ЄС.

⁶⁰ Директива Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року.

⁶¹ Директива 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 30 листопада 2009 року про збереження диких птахів.

⁶² Директива 2004/34/ЄС про екологічну відповідальність щодо запобігання та усунення екологічної шкоди.

⁶³ Настанови Комісії щодо спільного розуміння екологічної шкоди відповідно до Директиви про екологічну відповідальність (C(2021)1860 final), зокрема пункти 15, 18 та 90.

⁶⁴ Директива 2008/99/ЄС про захист навколишнього середовища за допомогою кримінального права.

⁶⁵ Наприклад, статтю 3(h) Директиви 2008/99/ЄС.

⁶⁶ Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище.

⁶⁷ Директива 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на навколишнє середовище.

⁶⁸ Директива 2003/4/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 28 січня 2003 року про доступ громадськості до екологічної інформації⁶⁸ та скасування Директиви Ради 90/313/ЄЕС.

⁶⁹ Регламент (ЄС) № 995/2010 Європейського Парламенту та Ради від 20 жовтня 2010 року, що встановлює зобов'язання операторів, які розміщують деревину та продукцію з деревини на ринку.

Комісія завершує перевірку відповідності цього регламенту, а також Регламенту про управління правозастосуванням лісового законодавства та торгівлю⁷⁰, і представить свої висновки та пропозиції щодо вдосконалення правил боротьби з вирубкою та деградацією лісів пізніше в 2021 році.

Незаконні рубки викликають особливе занепокоєння, коли вони стосуються пралісів та старовікових лісів або лісових оселищ, від яких залишилися дуже малі площі через незворотність шкоди. Незадовільна імплементація відповідного законодавства також може спричинити деградацію лісів або відсутність покращення стану збереження лісів. Комісія намагатиметься покращити забезпечення дотримання законодавства на національному рівні, інтенсифікуючи діалог з компетентними органами окремих держав-членів, тісно співпрацюючи з державами-членами та європейськими мережами природоохоронних агентств, інспекторів, поліції, прокурорів і суддів, спираючись на настанови, вже підготовлені у співпраці з ними та схвалені ними⁷¹, а також посилюватиме правозастосування, в тому числі, використовуючи, де це доречно, процедури розгляду справ про правопорушення. Комісія відкрила справи про порушення у сфері лісгосподарської діяльності, пов'язані з порушенням Директив про оселища та птахів, Директиви про стратегічну екологічну оцінку, Регламенту ЄС про деревину та Директиви про доступ громадськості до екологічної інформації.

Комісія сприятиме використанню геопросторової розвідки в державах-членах⁷² та на рівні ЄС, розвиваючи власну спроможність використовувати геопросторову розвідку для забезпечення дотримання екологічних норм⁷³. Вона також надасть оновлені рекомендації щодо тлумачення певних положень, що стосуються лісів, таких як правила захисту видів відповідно до Директиви про оселища⁷⁴ та положення про захист об'єктів Natura 2000, а також щодо застосування законодавства про охорону природи до лісів⁷⁵. Комісія також заохочуватиме компетентні органи держав-членів використовувати наявну технічну допомогу, таку як програма TAIEX EIR⁷⁶ та Інструмент технічної підтримки, який підтримує держави-члени у розробці та впровадженні реформ⁷⁷.

⁷⁰ Регламент Ради (ЄС) № 2173/2005 від 20 грудня 2005 року про створення схеми ліцензування імпорту деревини до Європейського Співтовариства у сфері правозастосування, управління та торгівлі в лісовому секторі (FLEGT).

⁷¹ Див. Забезпечення дотримання екологічного законодавства в сільській місцевості - Офіс публікацій ЄС (europa.eu); та Керівництво по боротьбі з екологічними злочинами та пов'язаними з ними порушеннями: Circabc (europa.eu)).

⁷² Програма Copernicus User-Uptake Framework Partnership вже підтримує пілотні національні лісові інформаційні платформи та використання геопросторової розвідки для боротьби з незаконними рубками в лісах (лісовими злочинами).

⁷³ Див. Повідомлення про дії ЄС щодо покращення екологічної відповідності та управління, COM(2018) 10 final.

⁷⁴ Див. "Керівний документ про суворий захист видів тварин, що становлять інтерес для Співтовариства, відповідно до "Оселищної Директиви "Оселища 92/43/ЄЕС" за посиланням: https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/guidance/index_en.htm (у стадії доопрацювання).

⁷⁵ Див. "Управління територіями Natura 2000: Положення статті 6 Директиви 92/43/ЄЕС про оселища", "Методологічні вказівки щодо положень статті 6 (3) та (4) Директиви 92/43/ЄЕС про оселища" (у стадії перегляду), а також "Настанови щодо Natura 2000 та лісів" на сайті https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm.

⁷⁶ Інструмент TAIEX EIR P2P сприяє обміну інформацією між національними органами влади, дозволяючи їм вчитися один у одного. Він також може організовувати заходи на запит служб Європейської Комісії за принципом "зверху-вниз" (стратегічний підхід TAIEX).

⁷⁷ Підтримка в рамках Інструменту технічної підтримки надається за запитом і охоплює широкий спектр політичних сфер, включаючи імплементацію законодавства ЄС, застосування природоохоронного законодавства, а також питання, пов'язані з лісами та управлінням лісами в контексті пріоритетів ЄС, таких як "зелений" та цифровий перехід. Інструмент технічної підтримки (TSI) | Європейська Комісія (europa.eu).

Боротьба з екологічними злочинами⁷⁸ є пріоритетом в останньому звіті Європолу "Оцінка загрози серйозної та організованої злочинності" (SOCTA) (2021) та новій Стратегії ЄС щодо боротьби з організованою злочинністю на 2021-2025 роки⁷⁹.

Оскільки випадки незаконних рубок фіксуються і щодо деревини, яка була розміщена на ринку як така, що відповідає Регламенту ЄС про деревину (EUTR), державам-членам необхідно забезпечити кращий моніторинг та правозастосування. Це включатиме перевірку того, чи інформація, надана схемами сертифікації, надає операторам необхідну інформацію для повного дотримання Регламенту ЄС про деревину.

Крім того, Комісія проаналізує, чи доцільно встановлювати мінімальні стандарти для схем сертифікації третіх сторін, щоб забезпечити адекватні стандарти надійності, прозорості та незалежного аудиту.

Крім того, Комісія підтримуватиме роль громадянського суспільства як наглядового органу за дотриманням законодавства та співпрацюватиме з державами-членами з метою покращення доступу до правосуддя в національних судах з екологічних питань для фізичних осіб та НГО⁸⁰. Перегляд Орхуського регламенту посилить роль громадянського суспільства у процесі прийняття рішень в ЄС.

8. Висновок

Ліси та лісовий сектор є невід'ємною частиною переходу Європи до сучасної, кліматично нейтральної, ресурсоефективної та конкурентоспроможної економіки. Зобов'язання та дії, запропоновані в цій стратегії, забезпечать зростання, здоров'я, різноманітність та стійкість лісів ЄС, а також їхній значний внесок у досягнення наших цілей щодо клімату та біорізноманіття, процвітання засобів до існування в сільській місцевості та за її межами, а також сталого розвитку лісової біоекономіки. Стратегічний підхід до моніторингу, децентралізованого планування та управління, викладений у цій стратегії, допоможе забезпечити виконання лісами цих численних функцій при повній повазі до принципу субсидіарності та компетенції держав-членів. Стратегія визнає центральну роль лісів, лісівників і всього лісового ланцюжка створення вартості для досягнення цілей Європейського зеленого курсу, а її реалізація буде підкріплена потужною та інклюзивною системою управління, яка дозволить усім зацікавленим сторонам брати участь у формуванні майбутнього лісів в ЄС. Комісія забезпечить реалізацію стратегії у тісній узгодженості з іншими політичними ініціативами, в тому числі прийнятими в рамках Європейського зеленого курсу та пропозиціями, представленими в рамках пакету Fit-for-55.

Комісія запрошує всі зацікавлені сторони взяти участь у широкому обговоренні майбутнього лісів ЄС. Громадяни та громади заохочуються до активної участі у виконанні зобов'язання посадити щонайменше 3 мільярди додаткових дерев до 2030 року. Комісія запрошує Європейський Парламент та Раду схвалити цю стратегію. Щоб забезпечити повну політичну відповідальність за стратегію, Комісія запропонує постійну точку відліку прогресу на засіданні Європейського Парламенту та Ради ЄС. Вона перегляне стратегію до 2025 року, щоб оцінити прогрес і визначити, чи потрібні подальші дії для досягнення її цілей.

⁷⁸ Злочинність у лісовому господарстві завдає серйозної економічної, екологічної та соціальної шкоди і сприяє корупції, відмиванню грошей та іншим злочинам. У всьому світі щорічні втрати доходів від злочинів у лісовому господарстві оцінюються в 51-152 мільярди доларів США на рік⁷⁸, що становить найбільшу частку екологічних злочинів.

⁷⁹ Повідомлення Комісії Європейському Парламенту, Раді, Європейському економічному і соціальному комітету та Комітету регіонів про Стратегію ЄС щодо боротьби з організованою злочинністю на 2021-2025 роки, COM(2021) 170 final.

⁸⁰ Див. Повідомлення про покращення доступу до правосуддя в екологічних справах в ЄС та його державах-членах, COM(2020) 643 final.

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ

Брюссель, 16.7.2021
COM(2021) 572 final

ДОДАТОК

ДОДАТОК

до

**ПОВІДОМЛЕННЯ КОМІСІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТУ, РАДІ,
ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ І СОЦІАЛЬНОМУ КОМІТЕТУ ТА
КОМІТЕТУ РЕГІОНІВ**

Нова Лісова стратегія ЄС до 2030 року

{SWD(2021) 651 final} - {SWD(2021) 652 final}

Дорожня карта дій Комісії щодо виконання зобов'язання посадити 3 мільярди додаткових дерев до 2030 року в ЄС

ЕТАП 1

Опублікувати **Керівні принципи сприятливого для біорізноманіття лісорозведення та лісовідновлення**, які наразі розробляються Робочою групою "Ліс і довкілля", до **1 кварталу 2022 року**. Вони також стосуватимуться **агролісомеліорації та міських дерев**.

ЕТАП 2

Підготувати **інструментарій для людей, які хочуть долучитися** (етикетка, зразок сертифікату, шаблон почесної грамоти). У світлі досягнення ключових результатів Комісія також розробить **брендинг для Зобов'язання** (візуальну ідентичність, хештег у соціальних мережах, слогани).

ЕТАП 3

Запустити **спеціальну веб-сторінку, присвячену зобов'язанню посадити 3 мільярди додаткових дерев**, на веб-сайті Генерального директорату з питань довкілля під час ухвалення Лісової стратегії ЄС до 2021 року. Підготувати **матеріали для преси та ЗМІ та забезпечити присутність у соціальних мережах**. Надати учасникам та партнерам **набір комунікаційних інструментів** для підтримки їхніх власних комунікаційних кампаній.

ЕТАП 4

До **1 кварталу 2022 року розробити платформу моніторингу дерев**, яка буде доступна на веб-сайті Лісової інформаційної системи для Європи. Система також міститиме **посилання на форму для подання записів про посадку**.

КРОК 5

До **1 кварталу 2022 року розробити лічильник дерев в ЄС**, який надаватиме приблизну кількість додаткових дерев, висаджених в ЄС з травня 2020 року по сьогоднішній день. Лічильник буде пов'язаний з іншими існуючими системами лічильників і враховуватиме лише дерева, **висаджені з повним дотриманням екологічних принципів та принципу додатковості**.

КРОК 6

Комісія **розпочне дослідження для складання огляду всіх існуючих зобов'язань** щодо висадки дерев в ЄС та їх рамових умов, включаючи підрахунок висаджених дерев, а також підготує аналітичні записки та комунікацію до **1-го кварталу 2022 року**; результати очікуються до **2-го кварталу 2022 року**.

КРОК 7

Визначити **перелік зацікавлених сторін** та організувати **конференцію або зустріч** для їх після того, як будуть розроблені керівні принципи та візуальна айдентика зобов'язання до **1 кварталу 2022 року**.